

Jaarbericht 2012

OPENBAAR MINISTERIE

Maatschappelijke resultaten

- Slachtoffers
- Ondernijning en afpakken
- High Impact Crime
- Lokale criminaliteit/ZSM

Productie, HRM en bedrijfsvoering

Kerncijfers

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	4
Maatschappelijke resultaten	
Slachtoffers	6
Werken aan sterkere positie van het slachtoffer	6
Ondermijning en afpakken	9
Doelstelling aanpak georganiseerde misdaad gehaald	9
Proactieve en programmatische bestrijding cybercrime	12
Aanpak mensenhandel onveranderd hoog op de agenda	15
Vals spel van milieucriminelen opsporen en vervolgen	18
Een vijandige omgeving creëren voor fraudeurs	21
Afpakken crimineel vermogen werkt	24
High Impact Crime	28
Aantal overvallen in 2012 verder gedaald	28
Criminele jeugdgroepen: alerte reactie	32
Focus op slachtoffers seksueel misbruik	35
Nieuwe wetgeving doorbraak voor oplossing cold cases	39
Lokale criminaliteit/ZSM	41
Enorme winst door ZSM-aanpak: snel en selectief	41
Productie, HRM en bedrijfsvoering	44
Kerncijfers	46

Slachtoffers

6

High Impact Crime

28

Ondermijning en afpakken

9

Lokale criminaliteit/ ZSM

41

Voorwoord

FOTO | CYNTHIA BOLL

Het Passage-proces, de zaak-Marianne Vaatstra, overvallen op juweliers, de actie op het Baekelandplein in Eindhoven, de brand bij Chemie-Pack, het proces tegen Robert M. Wie dit OM-jaarbericht doorbladert, komt veel zaken tegen die in 2012 in het brandpunt van de maatschappelijke belangstelling stonden. Bijzonder ernstige zaken die de rechtsorde diep schokken. Het werk van het OM raakt dan ook mensen. Niet alleen met dergelijke beeldbepalende processen, maar ook door de vele, minder bekende zaken die op de parketten worden afgehandeld. Ook dan gaat het vaak om gebeurtenissen met veel impact op slachtoffers, nabestaanden en hun naasten.

Terugkijkend op 2012 voel ik gepaste trots. Het OM – officieren, advocaten-generaal en overige medewerkers gezamenlijk – heeft een prima prestatie neergezet. De maatschappelijke doelstellingen zijn grotendeels gehaald. Strafzaken met effect dragen bij aan een veilige en rechtvaardige samenleving. Dat betekent onder meer: minder overvallen, een zichtbaarder aanpak van georganiseerde misdaad en het sneller afhandelen van veelvoorkomende criminaliteit met zoveel mogelijk directe strafoplegging en schadevergoeding voor het slachtoffer.

Het OM levert zijn bijdrage aan een veiliger Nederland, zoals met de minister van Veiligheid en Justitie is afgesproken. Dat is niet vanzelf gegaan, maar dankzij de grote inzet van OM'ers die in een veranderlijke omgeving functioneren. Het jaar 2012 was immers ook het jaar van de herziening van de gerechtelijke kaart, de oprichting van de Nationale Politie en van forse bezuinigingen en interne reorganisaties.

De komende jaren zullen minstens zo beweeglijk worden. Zowel wat betreft ons werkveld als wat betreft de financiële kaders waarbinnen wij onze taak moeten vervullen. Het OM wil de maatschappelijke resultaten die van ons worden gevraagd blijven leveren. Het ambitieniveau is dus hoog en vraagt tegelijkertijd om flinke innovatie: ZSM, digitalisering, het primaire proces op orde, betere prestaties in de strafrechtketen als geheel. We zijn volop bereid aan de politiek en aan de samenleving als geheel verantwoording af te leggen over wat we doen, wat dat kost en wat dat oplevert.

Het is niet aan ons om de prijs van veiligheid te bepalen. De bezuinigingen op het OM zullen een enorme krachtsinspanning vergen. Het OM blijft staan voor zijn maatschappelijke opdracht en prioriteiten, maar de grenzen zijn bereikt en de realisatie staat onder druk. De bezuinigingen zijn alleen te realiseren onder de essentiële randvoorwaarden die met het ministerie zijn afgesproken op het gebied van huisvesting en (keten)digitalisering.

We liggen op koers, OM'ers zullen ook in 2013 weer het beste uit zichzelf en hun organisatie halen. Voor een veiliger samenleving.

Herman Bolhaar

Voorzitter van het College van procureurs-generaal

Ambities

De ambities van het OM volgen uit Perspectief op 2015 en het kabinetsprogramma Nederland Veiliger. Die opdracht vraagt om een OM dat in de maatschappij en in de relevante netwerken aanwezig is. De ambitie is de kwaliteit en effectiviteit van de strafrechtelijke handhaving duurzaam te verhogen, in relatie met de ketenpartners en met de partners buiten de strafrechtsketen. In dit samenspel heeft het OM een unieke positie: het OM mag zelf straffen opleggen en verdachten voor de strafrechter brengen.

Het OM streeft naar strafrechtelijke interventies die zichtbaar, merkbaar en herkenbaar zijn voor slachtoffers, daders en hun omgeving. Het effect wordt groter als het strafrechtelijk optreden onderdeel is van een brede, integrale aanpak waarin ook preventie ruime aandacht krijgt. Het OM wil waar mogelijk met zijn interventies bijdragen aan een brede maatschappelijke aanpak van veiligheidsproblemen. Dat vereist samenwerking met partners als politie, bestuur, burgers en ondernemers.

Als onderdeel van het werkprogramma Nederland Veiliger heeft de minister van Veiligheid en Justitie met politie en OM (en partners) afspraken gemaakt over kwantitatieve doelstellingen op de prioritaire thema's voor opsporing en vervolging. Deze doelstellingen zijn gehaald, m.u.v. cybercrime. De resultaten zijn geleverd op een breed en divers terrein,

van georganiseerde misdaad (zoals mensenhandel, drugs, fraude en milieu) tot overvallen, kinderporno, geweld (bijv. tegen publieke dienstverleners) en de dagelijkse criminaliteit als bedreiging en vernieling. Daarbij gaat het niet alleen om abstracte cijfers, maar ook om concrete resultaten in grote onderzoeken en strafzaken als Passage, de zaak-Marianne Vaatstra, zware overvallen op bijvoorbeeld juweliers, de strafzaak tegen Robert M. of de afhandeling van de rellen in Haren; en in de 'gewone' dagelijkse criminaliteit waarin via het ZSM-programma slachtoffers zijn geholpen en daders bestraft.

Niet al het OM-werk kan in cijfers en strafzaken worden uitgedrukt. Zoals aangegeven zijn preventieve maatregelen van publieke en private partners essentieel bijvoorbeeld om overvallen, straatroof en woninginbraak tegen te gaan. Daartoe overlegt het OM onder

andere met politie, gemeenten en winkeliers. In het jaarbericht komen voorbeelden aan de orde van deze zogeheten integrale aanpak van criminaliteit door het OM en zijn partners. Het aantal afgedane misdrijfzaken is in 2012 verder gestegen naar 226.500 (+5,8%). De stijging is met name gerealiseerd door afdoeningen van het OM zelf. Daarbij zijn vorig jaar voor het eerst meer strafbeschikkingen dan transacties toegepast. Het OM ziet veelbelovende resultaten en stijgende volumes rond de werkwijze ZSM. Tegelijkertijd heeft 2012 voor een belangrijk deel in het teken gestaan van de voorbereiding om ook meerjarig een sluitend financieel kader te krijgen. Om de ambities en resultaten zoveel mogelijk overeind te houden wordt waar mogelijk geïnvesteerd in mensen en bespaard op huisvesting, overhead en bedrijfsvoering. De Nationale Politie en de nieuwe gerechte-

lijke kaart zijn op 1 januari 2013 een feit geworden. Dit leidt tot een nieuw speelveld in de strafrechtsketen en draagt bij aan een effectievere en efficiëntere opsporing en vervolging.

Resultaten naar thema

Slachtoffers

Zorg voor en ondersteuning van slachtoffers wordt voor het OM steeds belangrijker. Het OM vervolgt de verdachte en staat voor het slachtoffer. Slachtoffers van veelvoorkomende criminaliteit kunnen sinds 2011 in het hele land terecht bij het Slachtofferloket, waarin OM, politie en Slachtofferhulp Nederland samenwerken. Als het OM een straf oplegt via ZSM wordt waar mogelijk meteen ook schade vergoed. Dat is de winst van de ZSM-aanpak die in 2012 is ingevoerd. Op initiatief van het OM kunnen slachtoffers van rellen sinds 2012 ook een schadevergoeding krijgen uit het Schadefonds Gewelddismisdrijven. Het betreffende deel van het Schadefonds wordt gevuld met boetes die de relders krijgen opgelegd. Voor slachtoffers van zware misdrijven heeft elk parket sinds eind 2011 ook speciale zaakscoördinatoren. En bij ondermijnende criminaliteit zoals mensenhandel of kinderporno, waarbij rechten van slachtoffers vergaand worden geschonden, let het OM primair op het ontzetten van slachtoffers uit de misbruiksituatie. Verder is informatievoorziening over het verloop van de aan de dader opgelegde vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel sinds 2011 een wettelijke verplichting voor het OM. Het Informatiepunt Detentieverloop informeerde in 2012 96 procent

van de slachtoffers en nabestaanden op tijd over de invrijheidstelling (of het eerste verlofmoment) van de onherroepelijk veroordeelde dader. Dat is nog geen 100%-score, maar de samenwerking tussen het OM en de Dienst Justitiële Inrichtingen verloopt steeds beter en er is meer aandacht voor de manier waarop informatie wordt overgebracht, vooral in heel gevoelige zaken.

Ondermijning

Georganiseerde misdaad en financieel-economische criminaliteit vormen een serieuze bedreiging voor de samenleving. In 2012 hebben OM en politie 854 criminele samenwerkingsverbanden aangepakt. Daarmee is de doelstelling ruim gehaald. Met name bij de aanpak van mensenhandel en witwassen worden goede resultaten geboekt. Ook motorbendes, grootschalige hennepcultuur en milieucriminaliteit zijn speerpunten van het OM. Daarnaast zet het OM stevig in op de aanpak van fraude. Fraude ondergraaft het vertrouwen in het handelsverkeer en een doelmatige besteding van overheidsmiddelen en vormt daarmee een bedreiging voor de integriteit van de samenleving. De bestrijding van financieel-economische criminaliteit neemt dan ook een belangrijke plaats in binnen de aanpak van ondermijning. Specifieke aandacht gaat uit naar de aanpak van cybercrime. Het is niet gelukt om, conform de norm voor 2012, tien projectmatige opsporingsonderzoeken af te ronden op het hoogste niveau van cybercrime, waarbij de vitale infrastructuur van de overheid of van bedrijven het doelwit is. Dit komt omdat er veel capaciteit nodig is geweest voor de uitvoering van incidentgerichte opsporingsonder-

zoeken (concrete strafbare feiten op het gebied van high tech crime) en internationale rechtshulpverzoeken. Ook kwam de extra geplande politiecapaciteit pas aan het eind van het jaar beschikbaar. Aan cybercrime zal vanuit het programma Ondermijning de komende tijd extra aandacht worden gegeven. Waarbij het er

Overvallen

Het aantal overvallen is vorig jaar opnieuw gedaald en wel naar 1.980. Dat zijn er nog altijd te veel maar het laat wel zien dat de aanpak werkt. Ook het ophelderingspercentage is gestegen. Dat ligt nu op ruim 31 procent. Negen van tien verdachten werden door rechter schuldig bevonden en

van interventie gepleegd. Criminele jeugdgroepen veranderen voortdurend van samenstelling en komen op en verdwijnen weer. Betrokken partijen blijven inzetten op de aanpak van deze groepen en het voorkomen van nieuwe aanwas, bijvoorbeeld via de Top 600 in Amsterdam.

Beleidsafspraken		Norm 2012	Realisatie 2012	
1.	Aantal aangepakte criminele samenwerkingsverbanden (t.o.v. 2009)	135%	148%	Ⓜ
2.	Aantal projectmatige onderzoeken high tech crime	10	6	✗
3.	Incasso afpakken (in miljoenen euro's)	49,1	49,7	Ⓜ
4a.	Aantal overvallen	2.300	1.980	Ⓜ
4b.	Ophelderingspercentage overvallen	32%	31,4%	Ⓜ
4c.	Strafratio overvallen	26%	30%	Ⓜ
5.	Instroom kinderporno	511	507	Ⓜ
6.	Aantal aangepakte criminele jeugdgroepen	100% (per 1 mei 2013)	86%	Ⓜ
7a.	Instroom ZSM		61.500	
7b.	Percentage beoordeeld via ZSM binnen 1 week		78%	

juist ook om gaat de strafrechtelijke aanpak onderdeel te laten zijn van een brede visie op en aanpak van cybercrime.

Afpakken

Het afpakken van crimineel geld is een belangrijk onderdeel van de strijd tegen de georganiseerde (en andere) misdaad. Dat gebeurt onder meer via schadevergoedingen, navorderingen van de Belastingdienst of bestuursrechtelijke boetes. Direct via het strafrecht is er via ontnemingsmaatregelen, -schikkingen en verbeurdverklaringen bijna 50 miljoen euro afgepakt van criminelen. Om meer en beter af te pakken hebben politie, bijzondere opsporingsdiensten en OM in 2012 in deze werkwijze geïnvesteerd. Dit moet ertoe leiden dat er uiteindelijk via het strafrecht meer dan 100 miljoen wordt ontnomen. Het brede maatschappelijk afpak-resultaat is een veelvoud van het bedrag van 50 miljoen euro.

van hen kreeg 96 procent een vrijheidsstraf. De duur van de opgelegde vrijheidsstraf stijgt.

Kinderporno

Afgelopen jaren hebben OM en politie flink geïnvesteerd in de aanpak van kinderporno. Vorig jaar zijn 507 zaken kinderporno bij het OM aangeleverd. De nadruk ligt daarbij op de vervaardigers en verspreiders van kinderporno met als doel het misbruik van slachtoffertjes, hier of in het buitenland, te stoppen. Dat betekent niet dat downloaders vrijuit gaan.

Criminele jeugdgroepen

Eind 2010 telde Nederland 89 criminele jeugdgroepen (onderzoek Bureau Beke). Naar aanleiding hiervan hebben politie, OM, gemeenten, zorginstellingen en anderen afgesproken om deze voor 1 mei 2013 allemaal aan te pakken. Eind 2012 was 86 procent van de genoemde groepen integraal aangepakt. Op alle groepen is enige vorm

ZSM

Vanuit de gedachte dat rechtsherstel beter werkt als dit snel tot stand komt, wil het OM vooral de veelvoorkomende criminaliteit anders afhandelen. Daarvoor is het ZSM-programma ingevoerd. Naast snel en selectief staat de S ook voor slim, simpel, samen, samenlevingsgericht en aandacht voor het slachtoffer. Vanzelfsprekend is een goede samenwerking met alle partners van groot belang. De ZSM-teams, die meestal vanuit politiebureaus werken, beoordelen binnengekomen zaken zo snel en selectief mogelijk. Relatief eenvoudige gevallen doet de officier van justitie zelf af, ingewikkelder zaken worden doorgestuurd voor reguliere afhandeling. Ook kunnen zaken worden doorverwezen naar de veiligheidshuizen. In 2012 kwam 25 procent van de instroom van misdrijfzaken binnen via ZSM (61.500 zaken). 42 Procent werd binnen één dag beoordeeld, 78 procent binnen een week.

Werken aan sterkere positie van het slachtoffer

- Meer aandacht voor slachtoffers
- Op innovatieve manieren zorgen voor schadevergoeding
- Zaakscoördinatoren begeleiden slachtoffers van zware misdrijven

Het OM staat voor het slachtoffer

► *Slachtoffers*

Een misdrijf heeft een enorme impact op het slachtoffer. Daarom is het van groot belang dat het slachtoffer optimale aandacht krijgt. Het OM richt zich op de verdachte én staat voor het slachtoffer. Of het nu gaat om misbruik, een woninginbraak of een ander misdrijf: het OM vervolgt de verdachte en ondersteunt het slachtoffer in de uitoefening van zijn of haar rechten. Ook in de hoofdstukken Ondernijning, High Impact Crime en Lokale criminaliteit leest u over misdrijven die zeer diep ingrijpen in het persoonlijk leven van slachtoffers (of nabestaanden) en over de aanpak die het OM voor ogen staat om hen zo goed mogelijk bij te staan.

HAREN - RELLEN IN HAREN NAAR AANLEIDING FACEBOOK BERICHT.
CATRINUS VAN DER VEEN | ANP

Aanpak en rol van het OM

Kernelementen in de aandacht voor slachtoffers zijn goede informatievoorziening, schadevergoeding waar mogelijk en het correct en respectvol bejegenen van het slachtoffer. Dit is ook vastgelegd in de Wet versterking positie van het slachtoffer in het strafproces, die op 1 januari 2011 in werking is getreden.

“We hebben het slachtoffer centraal gesteld”, zegt Jeroen Steenbrink, plaatsvervangend hoofdofficier Noord-Holland en portefeuillehouder slachtofferzorg. “Dat doen we via het inzetten van zaakscöördinatoren die in zware zaken de slachtoffers begeleiden, door op tijd informatie over de strafzaak te geven en bij spreekrechtwaardige delicten ook over het detentieverloop en door in elke strafzaak aandacht te hebben voor schadevergoeding. Maar – nog belangrijker – dat doen we vooral door in gesprek te gaan met het slachtoffer. En hem of haar dus de vraag te stellen ‘Wat kan ik voor u betekenen?’ Die respectvolle bejegening, met aandacht voor het slachtoffer, moet voor elke OM-collega vanzelfsprekend zijn.”

Bij recht doen aan het slachtoffer hoort in elk geval schadevergoeding. Dat kan in relatief eenvoudige zaken, met beperkte financiële schade, bijvoorbeeld via een pinautomaat in het politiebureau of op de ZSM-locatie. Maar soms is het zorgen voor schadevergoeding complexer. Bijvoorbeeld voor de gedupeerden van het uit de hand gelopen Facebookfeestje Project X in Haren dat in 2012 plaatsvond (zie kader).

Correcte en respectvolle bejegening van het slachtoffer is een ander kernelement van de aanpak van het OM. Daar hoort ook bij het snel afdoen van zaken via de ZSM-werkwijze, die in 2012 landelijk is ingevoerd. Steenbrink: “Ook op onze ZSM-locaties wordt nadrukkelijk aan het

Veroordelingen tot storting in schadefonds na Project X in Haren

Op 21 september 2012 veranderde het Groningse Haren in een chaos. Dit gebeurde nadat een 16-jarige scholiere op haar Facebookpagina een uitnodiging had gezet zonder die af te schermen. Resultaat: duizenden feestgangers en anderen overspoelden Haren. En enorme schade. In totaal werden in verband met het Facebookfeestje 110 aanhoudingen verricht.

Het OM Groningen maakte gebruik van de wettelijke mogelijkheid om als bijzondere voorwaarde storting van een geldsom in een fonds ten gunste van slachtoffers te vorderen. Deze storting bedroeg bij minderjarigen 250 euro en bij volwassenen 500 euro. Iemand komt in aanmerking voor de regeling als er sprake is van een restschade die niet rechtstreeks is te verhalen op de dader of (volledig) is te claimen bij de verzekeraar. Het OM zal in de toekomst vaker een beroep doen op artikel 14c lid 2 van het Wetboek van Strafrecht.

Begin maart 2013 hadden dertien minderjarige en 55 meerderjarige verdachten voor de rechter gestaan. Behalve tot werkstraffen en celstraffen werden 45 daders tot storting van een geldsom veroordeeld, tot een totaal van 18.450 euro. Van enkele tientallen personen loopt nog een hoger beroep.

Burenconflict opgelost dankzij mediation

Een reeds langer lopend burenconflict escaleerde. De verdachte had het slachtoffer geschopt toen die aan het discussiëren was met zijn vrouw. In het verhoor bekende de verdachte en hij verklaarde spijt te hebben. De verdachte was niet bekend bij justitie. De schade-expert stelde vast dat er geen (materiële) schade is. Na een gesprek met de reclasering bleek dat verdachte bang is dat hij door het incident geen visum meer krijgt voor de Verenigde Staten waar familie woont. Verder werd duidelijk dat het incident een opeenstapeling is geweest van ergernissen tussen de kinderen en de ouders van beide partijen. Na een gesprek met het slachtoffer en de verdachte werden beide partijen op het politiebureau uitgenodigd om te kijken of het onderliggende geschil mogelijk kon worden opgelost. Dit gesprek leverde naast een levendige discussie ook vrij snel een oplossing van het probleem op. Alle partijen waren het erover eens dat vervolging geen toegevoegde waarde had in deze zaak. Door ZSM werd een verdere escalatie van het conflict voorkomen en kan verdachte nog steeds een visum bemachtigen.

slachtoffer gedacht: het maakt in beginsel niet uit hoe we een zaak afdoen, de rechten van het slachtoffer laten we daarin altijd doorklinken." Het is dus in het belang van het slachtoffer en de verdachte dat er snel duidelijkheid is over de beslissing van het OM. Dat wil niet altijd zeggen dat veelvoorkomende criminaliteit bij voorkeur op de ZSM-locatie wordt afgedaan. Juist bij zaken waarin de schadevergoeding complex is kan het slachtoffer gebaat zijn bij verwijzing van de zaak naar de rechter. Maar daarover is dan wel sneller duidelijkheid dan voorheen.

In zware zaken is per definitie maatwerk nodig. Daarom zijn eind 2011 op ieder parket zaakscoördinatoren aan de slag gegaan. Zij werken samen met een casemanager van Slachtofferhulp Nederland en een familierechercheur van de politie. Zij begeleiden gezamenlijk het slachtoffer gedurende het onderzoek en het strafproces. De zaakscoördinatoren zijn in feite een aanvulling op de service van de Slachtofferloketten die in 2008 van start gingen. Het Slachtofferloket is een samenwerkingsverband van politie, Slachtofferhulp Nederland en het OM. Vanwege het succes van deze aanpak zijn sinds 2011 in het hele land Slachtofferloketten ingericht. Slachtoffers kunnen met al hun (praktische) vragen terecht bij het Slachtofferloket. Het loket doet meer dan alleen informeren. Ook voor bijvoorbeeld emotionele hulp, het verhalen van schade of het opstellen van een slachtofferverklaring biedt het Slachtofferloket ondersteuning.

Ten slotte. Juist omdat een misdrijf zo diep kan ingrijpen in het persoonlijk leven van het slachtoffer, zijn politie en OM terughoudend met het verstrekken van informatie óver het slachtoffer of de nabestaanden aan de media. Ook dat hoort bij correct en respectvol bejegenen. In de instructie voor de woordvoerders van de politie en het OM is dit in 2012 nadrukkelijk opgenomen. Zeker in zwaardere zaken kan de impact van publicatie van details voor het slachtoffer of de nabestaanden groot zijn. Dan is het motto: terughoudendheid in de externe communicatie. Als het nodig is nemen het OM en de politie hierover contact op met het slachtoffer of de nabestaanden.

Doelstelling en resultaten

Bij spreekrechtwaardige delicten hebben slachtoffers of nabestaanden niet alleen spreekrecht, maar informeert het OM hen ook over het moment waarop de verdachte of de dader eventueel weer vrij komt. Dat is een wettelijke verplichting voor het OM en hierin is sinds de inwerkingtreding in 2011 veel geïnvesteerd. In 2012 is 96 procent van de slachtoffers en nabestaanden op tijd geïnformeerd over de invrijheidstelling (of het eerste verlofmoment) van de onherroepelijk veroordeelde dader. Het OM is daarbij afhankelijk van tijdige informatie van de Dienst Justitiële Inrichtingen. Het Informatiepunt Detentieverloop bedient in totaal 12.500 slachtoffers en nabestaanden en volgt ruim 5.000 zaken, waarvan ongeveer de helft van de veroordeelden in een tbs- of jeugdinrichting zit en de andere helft in de gevangenis. Slachtoffers kunnen per e-mail maar ook per telefoon worden geïnformeerd, en soms gebeurt dat in samenspraak met de officier of advocaat-generaal die de zaak heeft behandeld. Dat persoonlijke contact kan in gevoelige zaken heel belangrijk zijn. Als de veroordeling nog niet definitief is, worden slachtoffers of nabestaanden door de parketten geïnformeerd over de eventuele opheffing of schorsing van de voorlopige hechtenis.

Slachtoffer centraal in Amsterdamse zedenzaak

De Amsterdamse zedenzaak die in december 2010 aan het licht kwam, was niet alleen vanwege de aard van de feiten, maar ook in zijn omvang en impact op de samenleving uniek. Het OM stelde het slachtoffer centraal, zowel in de vierhoek als binnen het strafproces. Het belang om ouders goed en tijdig te informeren stond voorop. Het informeren gebeurde - afhankelijk van de wens van de ouders - via familierechercheurs, een advocaat, een casemanager van Slachtofferhulp Nederland of via een afgeschermd website van de gemeente. Daarnaast werden er veel gesprekken met ouders gevoerd om de inhoud van de zaak toe te lichten en vragen te beantwoorden. Uit respect voor hun privacy konden de ouders de zittingen volgen vanuit een speciaal voor hen gereserveerde en afgeschermd ruimte. Er werd veel zorg besteed aan het geven van uitleg aan de ouders over het strafproces en de gang van zaken tijdens dit proces. De rechtbank kende de ouders van de jonge slachtoffers spreekrecht toe. De rechtbank heeft Robert M. in mei 2012 veroordeeld tot achttien jaar gevangenisstraf en tbs voor seksueel misbruik van 67 zeer jonge kinderen. Het OM had de maximale straf geëist: twintig jaar en tbs. De rechtbank vond de verminderde toerekeningsvatbaarheid van Robert M. reden om een iets lagere straf op te leggen. De zaak werd in maart en april 2013 in hoger beroep behandeld. Daarin was de eis van het OM hetzelfde: twintig jaar en tbs. Tijdens het proces in hoger beroep werd de bijzondere werkwijze voor de slachtoffers en hun ouders voortgezet. Het hof veroordeelde Robert M. in april 2013 tot negentien jaar cel en tbs. Het hof besteedde in zijn arrest nadrukkelijk aandacht aan de positie van de ouders. Het zag geen mogelijkheid de ouders als slachtoffer aan te merken, omdat de wet dat juridisch nog niet mogelijk maakt. Wel zou de Staat vrijwillig een vergoeding aan de ouders kunnen uitkeren, aldus het hof.

Doelstelling aanpak georganiseerde misdaad gehaald

- Criminele samenwerkingsverbanden ondermijnen samenleving
- Integrale benadering samen met andere partijen nodig
- Niet abstract maar zichtbaar, merkbaar en herkenbaar

► *Ondermijning en afpakken*

Ondermijnende criminaliteit bedreigt integriteit samenleving

Ondermijnende criminaliteit bestaat uit alle vormen van misdaad die een bedreiging zijn voor de integriteit van onze samenleving. Voorbeelden zijn bedrijven of particulieren die op grote schaal belasting ontduiken, witwassen van crimineel geld, fraude met vastgoed, overheidssubsidies of aandelen. Al deze vormen van criminaliteit tasten de integriteit van het maatschappelijk en economisch verkeer aan. Daarom is de strafrechtelijke aanpak van ondermijning een belangrijk speerpunt van het OM. Natuurlijk hebben beroepsorganisaties, zoals die van makelaars en taxateurs, accountants, belastingadviseurs, advocaten ook zelf een belangrijke taak in het bewaken van de integriteit in de eigen sector en van de aangesloten professionals. Ondermijnend kan ook betekenen dat de grondrechten van een persoon ingrijpend worden geschonden, bijvoorbeeld door gedwongen prostitutie of arbeidsuitbuiting. Ondermijnende activiteiten vinden vaak georganiseerd en in (losse) groepsverbanden plaats: een crimineel samenwerkingsverband (ofwel: georganiseerde misdaad). Het gaat bijvoorbeeld om cybercrime, drugshandel en -productie, mensenhandel, fraude en witwassen, en zware milieucriminaliteit. Dat zijn dan ook belangrijke aandachtsgebieden voor het OM. Het Nationaal Dreigingsbeeld 2012 van (toen nog) het Korps landelijke politiediensten bevestigt met de extra aandacht voor fraude en cybercrime de prioriteiten van het OM.

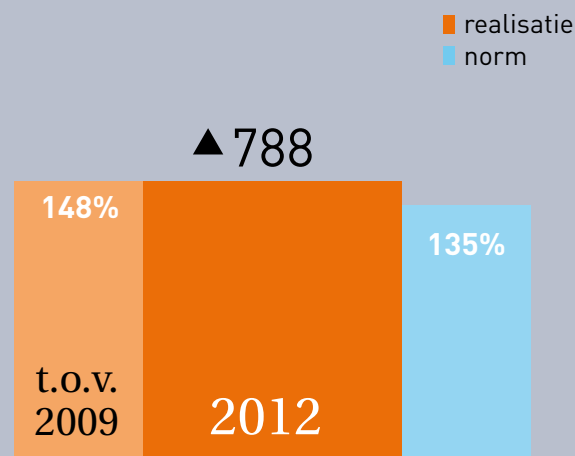

IN BESLAG GENOMEN HEROÏNE OP EEN POLITIEBUREAU
VALERIE KUYPERS | ANP

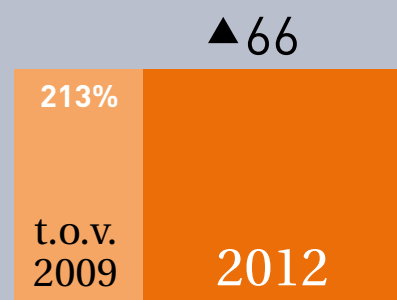
Aanpak en rol van het OM

Criminele samenwerkingsverbanden houden zich bezig met vormen van criminaliteit waarmee veel geld is te verdienen. Daarbij wordt in bepaalde gevallen grof geweld niet geschuwd. In de aanpak van ondermijning werkt het OM samen met publieke en private partners. Een integrale benadering, samen met andere partijen, is vaak effectiever omdat daarin naast strafrechtelijke, ook fiscale, bestuursrechtelijke of civielrechtelijke middelen te gebruiken zijn. Bestaat het vermoeden dat criminele winsten worden gemaskeerd, dan doet de Belastingdienst onderzoek en legt een aanslag op wegens verzwegen inkomsten. Afhankelijk van de ernst en omvang kan het OM tot vervolging overgaan. Het intrekken van vergunningen door gemeenten kan effectief zijn als middel tegen illegale praktijken (mensenhandel, frontstores etc.). Ook hier geldt dat het OM optreedt als er genoeg aanknopingspunten zijn om verdachten voor de rechter te brengen. Bij vormen van georganiseerde misdaad die nietsvermoedende burgers raken, is ook voorlichting van belang. Bijvoorbeeld bij internetoplichting en phishing (ontfutselen van inloggegevens en wachtwoorden). Het is belangrijk om preventie, bewustwording, fiscale en andere bestuurlijke maatregelen in samenhang met een goed functionerend opsporings- en vervolgingsapparaat in te zetten. Die combinatie sorteert het beste effect om georganiseerde misdaad te bestrijden. Het OM en de partners binnen en buiten de strafrechtssketen vinden dat deze aanpak niet abstract moet blijven, maar zichtbaar, merkbaar en herkenbaar moet zijn voor

Aantal projectmatig aangepakte CSV's

Aantal TGO's (Teams Grootschalige Opsporing) met link naar georganiseerde misdaad

Een integrale benadering is vaak effectiever omdat daarin naast strafrechtelijke, ook fiscale bestuursrechtelijke of civielrechtelijke middelen te gebruiken zijn.

de burger in het algemeen, slachtoffers en (potentiële) daders. Bijvoorbeeld door publiciteit rond een bepaalde strafzaak, een grootschalige handhavingsactie samen met de politie, bijzondere opsporingsdiensten en gemeente of een gezamenlijke voorlichtings-campagne.

Doelstelling en resultaten

Voor de aanpak van criminele samenwerkingsverbanden is de kwantitatieve doelstelling (afgesproken in 2011) dat ten opzichte van 2009 in 2014 het dubbele aantal criminele samenwerkingsverbanden moet zijn aangepakt. Voor 2012 moet er dus een stijging van 35 procent ten opzichte van 2009 zijn gerealiseerd. Met 48 procent in 2012 is de doelstelling van 35 procent ten opzichte van 2009 van aangepakte criminele samenwerkingsverbanden ruimschoots gehaald. De stijging zit vooral in het aantal aangepakte criminele samenwerkingsverbanden op het gebied van mensenhandel en witwassen.

Aantal projectmatige onderzoeken

2012

Mensenhandel en mensensmokkel

150

Grootschalige hennepcultuur

77

Witwassen

187

Financieel economische criminaliteit

113

Zware milieucriminaliteit

42

High tech crime

6

Proactieve en programmatische bestrijding cybercrime

- In 2012 zes projectmatige opsporingsonderzoeken door team High Tech Crime
- Urgente, incidentgerichte onderzoeken en rechtshulpverzoeken zetten planning onder druk
- Publiek-private samenwerking versterkt in 2012

Cybercrime steeds belangrijker aandachtsgebied

Cybercrime is elke vorm van criminaliteit waarbij ICT een doorslaggevende rol speelt. Slachtoffers kunnen personen, bedrijven of overheidsinstanties zijn. Kenmerk van cybercrime is dat de strafbare feiten niet aan plaats zijn gebonden. Heel vaak gaat het dus letterlijk (en figuurlijk) om grensoverschrijdende misdaad. Het aantal cybermisdrijven neemt al enige tijd toe en daarom is cybercrime een steeds belangrijker aandachtsgebied voor het OM. “Cybercrime is doorgedrongen tot in de haarvaten van de samenleving”, zegt landelijk cybercrime-officier Lodewijk van Zwieten. “Meer vormen van criminaliteit hebben daardoor een digitale component. Ook is ICT steeds vaker een doelwit van criminelen.”

► *Cybercrime*

11/2010	04:24	36.864	NT	SERVICE\TrustedInstawuapp.exe
11/2010	04:24	51.200	NT	SERVICE\TrustedInstawuauclt.exe
11/2010	04:24	2.420.736	NT	SERVICE\TrustedInstawuaueng.dll
11/2010	04:24	2.621.952	NT	SERVICE\TrustedInstawucltux.dll
11/2010	04:23	44.544	NT	SERVICE\TrustedInstaWUDFCoinstal
11/2010	04:23	226.816	NT	SERVICE\TrustedInstaWUDFHost.exe
4/07/2009	02:41	17.400	NT	SERVICE\TrustedInstawshw.dll
4/07/2009	02:41	13.312	NT	SERVICE\TrustedInstaWHTCPIP.DLL
8/06/2009	22:00	4.675	NT	SERVICE\TrustedInstawnanconfig.

Grootschalige oplichting via Marktplaats

In november 2012 werd in Spijkenisse een 20-jarige man aangehouden op verdenking van grootschalige oplichting via www.marktplaats.nl. Na aangifte van mensen die via Marktplaats een gamecomputer, tablet of smartphone hadden gekocht, maar hun aankoop niet geleverd kregen, startte de politie een onderzoek. De lokale recherche kwam via klassieke opsporingsmethoden de verdachte op het spoor en na een uitgebreidere analyse kwam ook het landelijk Meldpunt Internetoplichting bij hem uit.

De opzet was vernuftig. De Marktplaats-advertenties werden geplaatst onder heel gewone namen als Marieke Jansen of Janneke Bouwman. De koper kon de spullen bij deze vrouw afhalen en pas dan betalen. Zij verkocht deze nieuwe spullen omdat haar kindje er bij nader inzien nog niet aan toe was.

Maar de verkoopster bestond helemaal niet. Kopers die belden voor een afspraak, kregen haar 'vriend' (de verdachte) aan de telefoon die zei dat zijn vriendin even de hond aan het uitlaten was. Hij kon het wel namens haar regelen. Uiteraard kon de koper langskomen om de spullen op te halen en pas dan betalen, maar de verkoopster en haar vriend woonden wel op Ameland of Texel. De kopers konden er natuurlijk ook vanaf zien om de spullen op te halen, maar dan kwamen er wel wat extra verzendkosten bij de prijs. Juist de details maakten het verhaal geloofwaardig, waardoor er mogelijk honderden mensen op deze manier zijn opgelicht. Door gebruik te maken van onbeveiligde netwerken probeerde de verdachte de digitale sporen zo goed mogelijk aan het zicht van de politie te onttrekken. Begin 2013 bevond de verdachte zich in voorlopige hechtenis.

stedInstaVsnHTTPCo
stedInstaVsnMigrat
stedInstaVsnAuto.dll
stedInstaVsnplx.dll
stedInstaVsnprovhost.
stedInstaVsnfty.xml
stedInstaVsnRes.dll
stedInstaVsnSvc.dll
stedInstaVsnTxt.xml
stedInstaVsnWnIP1.dll
stedInstaVsnmp32.dll
stedInstaVsnsock32.dll
stedInstaVsnqmcons.exe
stedInstaVsnTPager.ax
stedInstaVsnapi32.dll
stedInstaVsnapi.dll
stedInstaVsnapp.exe
stedInstaVsnauclt.exe
stedInstaVsnaueng.dll
stedInstaVsncltux.dll
stedInstaVsnWUDFCoinstal

CYBERCRIME CENTRE DEN HAAG
OLVY NJIOKIJEN I ANP

Aanpak en rol van het OM

Bij cybercrime zijn drie niveaus te onderscheiden. Bij het hoogste niveau is de vitale infrastructuur van een onderneming of overheidsinstantie het doelwit, bijvoorbeeld een energiecentrale, bank of de Belastingdienst. Een voorbeeld van het middenniveau is skimming. Daarbij opereren criminele organisaties (inter) nationaal om gegevens van bankpassen te bemachtigen en te misbruiken. Skimming is plaatsgebonden als daarbij gebruik wordt gemaakt van camera's op geldautomaten. Op het laagste niveau is het individu het slachtoffer, bijvoorbeeld bij internetoplichting, phishing, identiteitsfraude of doordat hackers via een bedrijf persoonlijke informatie over iemand in handen krijgen. Sommige fenomenen spelen zich op verschillende niveaus tegelijk af. Zo is bij skimming de individuele gebruiker het slachtoffer, maar op (inter)nationaal niveau heeft een bank daar ook last van. Op een grotere schaal kan deze criminaliteit het vertrouwen in het digitale betalingsverkeer schaden. "De dreiging van cybercrime wordt inmiddels breed erkend", zegt Van Zwieten.

"Dat geldt ook voor de gevolgen die een digitale inbraak kan hebben voor individuen, bedrijven of de overheid. In de brede context hebben we het daarom niet meer alleen over de bestrijding van cybercrime, maar over het vergroten van de cyber security. Binnen de opsporing krijgen daarbij ook andere partijen een belangrijke positie. Een dergelijke samenwerking gaat verder dan een ketenaanpak. Het is een echte netwerkbenadering."

Onderzoek en aanpak van het middenniveau en het lage niveau moet veel intensiever. In 2011 zijn daarom het Landelijk Skimmingpoint, het Meldpunt Internetoplichting en de Electronic Crimes Task Force (het bankenteam) van start gegaan. De aanpak van cybercrime is eigenlijk niet mogelijk zonder externe partijen. In deze meldpunten participeren daarom externe partijen als banken, Equens (dat betalingstransacties van pinautomaten regelt) en Marktplaats. Zo is er veel preventie mogelijk. Eerder was er al het Meldpunt Cybercrime waar burgers kinderporno en radicale en terroristische uitingen konden melden. In 2012 is de publiek-private samenwerking voor de aanpak van cybercrime versterkt. Verder heeft het OM zich met andere partijen sterker gericht op een proactieve en programmatische aanpak. Het OM heeft een kennis- en expertisecentrum cybercrime. De bedoeling is dat in 2013 de politie hierop ook aansluit.

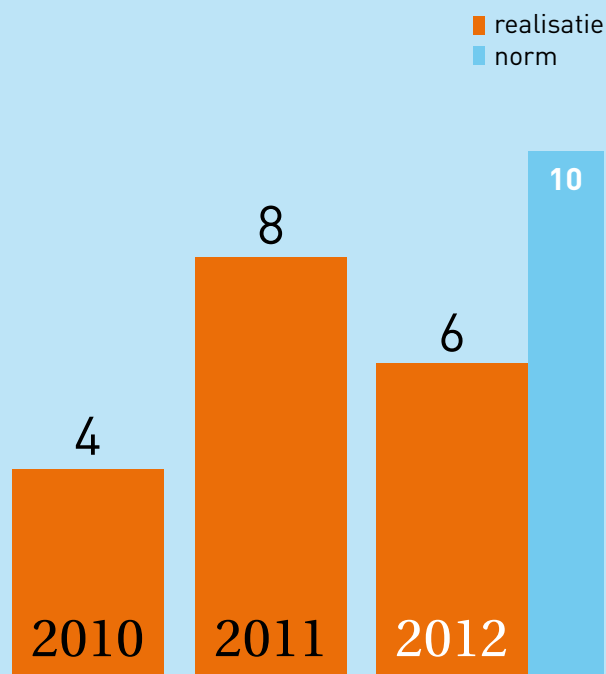
DEN HAAG-COMPUTERCRIMINALITEIT
LEX VAN LIESHOUT | ANP

Doelstelling en resultaten

Van Zwieten: "Cybercrime is grenzeloos, letterlijk. Voor een effectieve bestrijding is een goede internationale samenwerking dan ook onontbeerlijk. Dat gaat niet altijd even snel of gemakkelijk als we zouden willen. Nederland staat daarbij internationaal bekend als zeer kundig en betrouwbaar, waardoor we er gelukkig toch altijd weer uitkomen." Op het hoogste niveau van cybercrime pakt het team High Tech Crime van de politie (onder gezag van het Landelijk Parket) cybercrime aan. Met projectmatige opsporingsonderzoeken probeert dit team georganiseerde cybercrime in kaart te brengen. Op die manier is het mogelijk vroegtijdig maatregelen te nemen tegen concrete cybermisdriven of deze misdriven te voorkómen. Dit neemt (een deel van) de dreiging weg. Voor 2012 was de doelstelling om tien projectmatige opsporingsonderzoeken af te ronden.

In 2012 heeft het team High Tech Crime zes projectmatige opsporingsonderzoeken afgerond. De doelstelling is dus niet gehaald. Oorzaken daarvan waren onder meer de hoeveelheid urgente, incidentgerichte opsporingsonderzoeken – naar aanleiding van concrete strafbare feiten, zoals de zaak van de 'KPN-hacker' – en het grote aantal omvangrijke en complexe rechtshulpverzoeken van buitenlandse opsporingsinstanties die zich bezig houden met cybercrime. Verder is het niet gelukt de capaciteit van het team High Tech Crime bij de landelijke eenheid van de Nationale Politie op tijd uit te breiden. Daardoor werd de

Aantal hoogwaardige opsporingsonderzoeken high tech crime

Nieuwe vorm van cybercrime: ransomware

In 2011 en 2012 was internationaal een nieuw fenomeen in opkomst: ransomware. Dit is malware waarmee een computer wordt geïnfecteerd en die de inhoud ervan versleutelt. De gebruiker krijgt een scherm te zien met de mededeling dat de computer door de autoriteiten zou zijn vergrendeld vanwege illegale activiteiten (bijvoorbeeld het downloaden van films). Tegen betaling van een bepaald bedrag zou de gebruiker een code krijgen, waarmee – zo wordt beloofd – hij de computer weer kan ontgrendelen. Deze vorm van cybercrime heeft forse impact op de slachtoffers. Bovendien misbruiken de daders de identiteiten van toezicht-houdende of opsporende instanties bij deze technisch geavanceerde criminaliteit. Eind 2012 is het team High Tech Crime daarom een onderzoek gestart naar ransomware-criminaliteit.

geplande extra capaciteit pas aan het eind van 2012 gerealiseerd. Om cybercrime structureel en integraal te bestrijden is vooral de samenhang tussen projectmatige onderzoeken en incidentgerichte opsporingsonderzoeken belangrijk. Het inzicht dat ontstaat door projectmatige onderzoeken kan ervoor zorgen dat het aantal incidentgerichte onderzoeken afneemt.

Aanpak mensenhandel onveranderd hoog op de agenda

- Aantal zaken mensenhandel toegenomen in 2012
- Brede aanpak met publieke en private partners werkt

Mensenhandel schendt mensenrechten

► *Mensenhandel*

Bij mensenhandel worden de mensenrechten van het slachtoffer veelal in verregaande mate geschonden. Denk bijvoorbeeld aan gedwongen prostitutie. In Nederland is prostitutie onder normale omstandigheden een legaal beroep. Maar onderzoek heeft uitgewezen dat een substantieel deel van de prostituees gedwongen wordt dit werk te doen. Ook bij arbeidsuitbuiting staan de mensenrechten onder druk. We gaan ervan uit dat een bakje champignons is geplukt door iemand die dit uit vrije wil doet en ervoor wordt betaald. Dat is lang niet altijd het geval en dat schokt het vertrouwen in onze rechtsstaat. Sinds 2005 zijn voor het OM de slachtoffers van mensenhandel en het thema mensenhandel zelf prioriteiten. Ook in 2012 stond de aanpak van mensenhandel hoog op de agenda.

GROTE POLITIEACTIE TEGEN MENSENHANDEL
MARCEL VAN HOORN | ANP

Actie tegen mensenhandel op Eindhovense Baekelandplein

De gemeente Eindhoven, de politie en het OM hielden op 23 maart 2012 een grootschalige actie tegen internationale mensenhandel op het Baekelandplein in Eindhoven, een raamprostitutiegebied. De actie vond plaats naar aanleiding van serieuze, ernstige signalen van mensenhandel die de politie en de gemeente Eindhoven hadden ontvangen. Het doel van de actie was om deze signalen te onderzoeken. Daartoe werd het plein vanaf acht uur 's avonds in zijn geheel afgesloten. Het aanwezige publiek, pooiers, beheerders en exploitanten op het Baekelandplein moesten zich legitimeren en werden bevestigd. De prostitutieepanden werden daarnaast gecontroleerd op naleving van de regels op onder meer het gebied van brandveiligheid en volksgezondheid. In totaal werden vijf personen aangehouden. Een 29-jarige Bulgaar werd door de rechter in Den Bosch voor mensenhandel veroordeeld tot 24 maanden gevangenis (met aftrek van voorarrest). Hij was met een Bulgaarse vrouw een liefdesrelatie aangegaan en had haar meegenomen naar Nederland. Onder dwang (bedreiging, slaan) heeft hij haar gemiddeld vijftien uur per dag in de prostitutie laten werken. Haar verdiensten moest zij aan hem afstaan. Na de actie wordt nu ook bestuurlijk gehandhaafd op de geconstateerde overtredingen. De gemeente Eindhoven heeft naar aanleiding van deze actie overleg gehad met andere gemeenten met grote prostitutiegebieden. Het doel daarbij is om te komen tot een bestuursrechtelijke aanpak van de problematiek.

Aanpak en rol van het OM

Sinds de zaak 'Sneep' (die begon in 2006) is Nederland zich veel meer bewust geworden van mensenhandel. In deze zaak ging het om een in Nederland opererende bende die zeker 120 vrouwen uit Nederland, Duitsland en Oost-Europese landen gedwongen in de prostitutie liet werken. Mensenhandelzaken zijn vaak complex en vergen vaak een aantal jaren. De jaren 2009 tot heden waren de ontwikkeljaren van de geïntegreerde of brede aanpak van mensenhandel. Tegelijk werd die aanpak ook concreet toegepast. Hierin gaat het erom mensenhandel met alle mogelijke middelen aan te pakken: strafrechtelijk, bestuurlijk en fiscaal. Maar ook preventie, het opwerpen van barrières en slachtofferzorg horen erbij. Binnen het OM zijn er al geruime tijd gespecialiseerde mensenhandel-officieren. Er werd onder voorzitterschap van het OM een Task Force Mensenhandel gevormd om de geïntegreerde aanpak bij alle relevante partners te promoten en te bevorderen.

Nauwe samenwerking met gemeenten (die verantwoordelijk zijn voor de handhaving van veel wet- en regelgeving), politie en inspectie SZW is natuurlijk van het grootste belang. Maar het is net zo belangrijk om private partners als hotels en hotelketens erbij te betrekken. Landelijk mensenhandellofficier Warner ten Kate: "Dat gebeurt nu ook. Het OM heeft in nauwe samenwerking met de politie en de hotelbranche een trainings-dvd gemaakt waarmee medewerkers van hotels vroegtijdig mensenhandel of gedwongen prostitutie kunnen herkennen en signaleren. Dat is ook de gedachte achter de brede aanpak: in samenwerking met

partners criminaliteit al aan de voorkant tegenhouden. Dat kunnen we alleen met ketenpartners als gemeenten, de Belastingdienst en de visumdienst van het ministerie van Buitenlandse Zaken. En daarom is het ook zo belangrijk dat in 2012 de Kamers van Koophandel zijn aangehaakt. Die kunnen een signaleringsfunctie vervullen wanneer prostituees zich als ZZP'er komen inschrijven."

Doelstelling en resultaten

Het jaar 2012 stond in het teken van het verder ontwikkelen van de brede aanpak en het concreet toepassen ervan. Afgelopen jaar werd dit bijvoorbeeld zichtbaar in een aantal grote handhavingsacties, zoals in het prostitutiegebied Baekelandplein in Eindhoven. "Dat de aanpak van mensenhandel hoog op de agenda blijft staan, blijkt ook uit het aantal ingestroomde zaken", zegt Ten Kate. "Als we kijken naar mensenhandelzaken in de breedste zin, en daarmee iets ruimer dan de Nationaal Rapporteur Mensenhandel, zijn er in 2012 van politie, inspectie SZW en Koninklijke Marechaussee ruim 300 zaken bij het OM binnengekomen. Dat aantal is sinds 2008 niet zo hoog geweest. Het aantal veroordelingen dat voortkomt uit deze zaken steeg en bereikte met ruim 140 het hoogste niveau sinds 2008. Ook als we specifiek kijken naar georganiseerde mensenhandel, geeft 2012 goede resultaten te zien. Het aantal strafrechtelijke onderzoeken steeg naar honderdvijftig (zie ook pagina 11 van dit Jaarbericht) en bereikte daarmee het hoogste niveau sinds 2009. Het gaat bijvoorbeeld om een zaak van Poolse vrouwen die in de vleesverwerkende

Zwaardere straffen in mensenhandelzaak Koolvis na hoger beroep

Het gerechtshof in Leeuwarden deed in maart 2012 uitspraak in de mensenhandelzaak Koolvis. Het ging daarbij om acht verdachten die op grote schaal jonge Nigeriaanse vrouwen hadden geronseld en naar Europa gehaald waar zij onder dwang in de prostitutie belandden. De bende liet de vrouwen op Schiphol asiel aanvragen met een geïnstrueerd verhaal. Vervolgens belandden ze in opvangcentra voor minderjarige asielzoekers waaruit ze aanvankelijk spoorloos verdwenen om uit te waaiëren over Frankrijk, Italië en Spanje. De hoofdverdachte werd veroordeeld tot zeven jaar cel en het betalen van schadevergoedingen tot 20.000 euro aan twee slachtoffers. Vijf verdachten kregen gevangenisstraffen van twintig weken tot 34 maanden opgelegd. Twee verdachten werden vrijgesproken. Het hoger beroep draaide onder andere om het door de politie gehanteerde verhoorprotocol. Daarbij waren een ervaringsdeskundige en een dominee ingezet die vóór het politieverhoor met de vrouwen spraken. De reden was dat de slachtoffers in Nigeria onderworpen waren aan voodoo-rituelen waardoor zij in Nederland geen aangifte durfden te doen. De rechtbank had een aantal op deze manier verkregen verklaringen uitgesloten, maar het hof achtte het verhoorprotocol alsnog geoorloofd. Daarmee vielen de meeste straffen hoger uit dan de straffen die door de rechtbank waren opgelegd.

industrie werden uitgebuit en daarnaast verkracht. De dader is door de rechtbank in Zwolle veroordeeld tot acht jaar gevangenisstraf. Verder heeft het hof in Leeuwarden in hoger beroep een aantal verdachten in de zaak Koolvis veroordeeld. Daar ging het om Nigeriaanse meisjes die tot straatprostitutie in Italië werden gedwongen. Er is nadrukkelijk ook aandacht voor de slachtoffers van mensenhandel. Afgelopen jaar heeft de rechtbank in Leeuwarden een hoge schadevergoeding van bijna een miljoen euro toegewezen aan een vrouw die jarenlang gedwongen in de prostitutie werkte.”

De aanpak van mensenhandel blijft hoog op de agenda staan.

Hotelbranche geattendeerd op prostitutiesignalen

Het OM en de Nationale Recherche introduceerden in april 2012 een vernieuwende manier om het probleem van hotelprostitutie bij de branche op de agenda te zetten. In drie hotels in de Amsterdamse regio deden actrices zich voor als prostituees. Ze verbleven drie dagen in de hotels en ontvingen zo'n zes keer per dag 'klanten'. Verder vroegen ze geregeld om nieuwe handdoeken en vulden ze de vuilnisbak met zogenaamd gebruikte condooms. Volgens afspraken tussen de politie en Koninklijke Horeca Nederland hadden de hotels deze signalen moeten melden. Dit gebeurde echter in geen van de gevallen. De actie was geen strafrechtelijk onderzoek. Het doel was om de hotelbranche alerter te maken op illegale prostitutie en de verwevenheid met mensenhandel. Geconfronteerd met de resultaten reageerden de hotels verrast en beloofden meer aandacht voor het onderwerp. Met een van de betrokken ketens is inmiddels gestructureerd overleg. De actie heeft verder geleid tot een training over het herkennen van hotelprostitutie die Koninklijke Horeca Nederland, politie en OM samen aanbieden aan hotelpersoneel. Met datzelfde doel is gezamenlijk een voorlichtings-dvd gemaakt.

Vals spel van milieu-criminelen opsporen en vervolgen

- Zware milieucriminaliteit brengt maatschappij, economie en mensen schade toe
- Trend naar de aanpak van grotere zaken
- Nauw samenwerken in Strategische Milieukamer om het milieucriminelen moeilijk te maken

Met milieucriminaliteit wordt grof geld verdiend

Milieucriminaliteit is een vorm van ondermijnende criminaliteit waarmee met vals spel grof geld wordt verdiend. Het vals spel zorgt voor concurrentievervalsing. Omdat het een bedreiging vormt voor de integriteit van de samenleving, pakt het OM milieucriminaliteit aan. “De essentie is dat het goedkoper is om milieuregels te ontduiken”, zegt Rob de Rijck, officier van justitie bij het Functioneel Parket. “En wat je dan feitelijk doet, is de kosten afwentelen op de maatschappij. Dat gaat ten koste van de ondernemer die het netjes doet en investeert in milieumaatregelen. In algemene zin zie ik gelukkig een groeiende aandacht voor netjes ondernemen. Dat kan ook een positieve invloed hebben op de preventie van milieucriminaliteit.”

► *Milieu-criminaliteit*

BRAND BIJ CHEMIE-PACK
VALERIE KUYPERS | ANP

Aanpak en rol van het OM

Het Functioneel Parket van het OM stuurt de opsporing en vervolging van milieudelicten aan. Binnen die aansturing vallen ook bijzondere opsporingsdiensten en buitengewone opsporingsambtenaren met een milieutaak van landelijke inspecties, provincies, gemeenten, waterschappen en terreinbeheerders. Ook de regionale milieuteams en interregionale milieuteams van de politie vallen onder deze aansturing. Strafrechtelijke onderzoeken op het gebied van zware milieucriminaliteit zijn zeer divers. Te denken valt bijvoorbeeld aan bedrijven die met gevaarlijke stoffen werken terwijl de veiligheidsmaatregelen niet op orde zijn. Of aan grensoverschrijdende afvaltransporten in strijd met de Europese regels of asbestverwijdering zonder beschermende maatregelen. De Rijk: "Het is misschien lastig hard te maken, maar ik heb het idee dat we als Functioneel Parket steeds meer in het zwaardere segment van milieucriminaliteit terechtkomen. Een aantal jaar geleden hebben we ook besloten om ons meer op de grote zaken te richten. Het kan zijn dat dit nu zijn vruchten afwerpt. Ik neem in ieder geval de trend waar dat we vaker op steviger en omvangrijker zaken zitten."

Leidinggevenden Chemie-Pack veroordeeld

Het Functioneel Parket eiste op 9 november 2012 voor de Bredase rechtbank gevangenisstraffen tot vier jaar tegen de drie leidinggevenden van Chemie-Pack. Het OM hield hen verantwoordelijk voor de gebrekkige naleving van de vergunning en de slechte veiligheidscultuur bij het bedrijf, waar gewerkt werd met gevaarlijke stoffen. Chemie-Pack brandde op 5 januari 2011 af. Daarbij kwamen giftige stoffen vrij. Uit het onderzoek door de politie Midden en West Brabant bleek dat er bij het bedrijf grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werden opgeslagen en bewerkt op het middenterrein. Bevroren leidingen werden ontdooid met een gasbrander. Door de veiligheidsregels aan hun laars te lappen, aanvaardde Chemie-Pack naar het oordeel van het OM de aanmerkelijke kans dat er een fatale brand zou ontstaan. Tegen de directeur eiste het OM vier jaar cel, tegen de veiligheidscoördinator drie jaar en tegen de productie leider twee jaar. Zij hebben nagelaten iets te doen aan de slechte veiligheidscultuur of het overtreden van de vergunning. Tegen het bedrijf eiste het OM een miljoen euro boete. De rechtbank veroordeelde de directeur en de veiligheidscoördinator tot 240 uur taakstraf en de productie leider tot 180 uur taakstraf. Daarnaast werden ze alle drie veroordeeld tot een halfjaar voorwaardelijke gevangenisstraf. Het bedrijf kreeg van de rechter een boete opgelegd van vier ton. Zowel het Functioneel Parket als Chemie-Pack heeft hoger beroep ingesteld. Er is een ontnemingsvordering aangekondigd.

AFVAL
LEX VAN LIESHOUT | ANP

Doelstelling en resultaten

Prioriteiten bij de aanpak zijn milieucriminaliteit met ernstige gevolgen voor de volksgezondheid, internationale milieucriminaliteit en ondermijnende milieucriminaliteit. Naar criminele samenwerkingsverbanden op het gebied van zware milieucriminaliteit zijn in 2012 in totaal 42 onderzoeken uitgevoerd. Dit is meer dan in 2011 (34 onderzoeken).

Verder is een aantal projecten binnen het programma Versterking Strafrechtelijke Milieuhandhaving uitgevoerd. Ook heeft het Functioneel Parket deelgenomen aan het Programma Uitvoering met Ambitie (PUmA). In dat kader heeft het OM bijgedragen aan de ontwikkeling van de Regionale uitvoeringsdiensten, onder meer via het programmaonderdeel afstemming bestuur en OM.

Eind 2012 liep het programma Versterking Strafrechtelijke Milieuhandhaving af. Een aantal projecten daaruit is overgedragen aan de Strategische Milieukamer (SMK) die al in 2011 was ingesteld. "Het verder invullen van de Strategische Milieukamer vind ik een van de mooiste dingen die we in 2012 hebben gedaan", zegt De Rijck. "Zo'n verandering in de structuur klinkt misschien niet zo spannend, maar het kan een antwoord zijn op de versnippering in de handhaving van milieuwet- en regelgeving. In de SMK werken het OM, de Nationale Politie, de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit en de Inspectie Leefomgeving en Transport van het ministerie van Infrastructuur en Milieu nauw samen. In de SMK zit je met de belangrijkste spelers op strategisch-nationaal niveau bij elkaar. Dat geeft een enorme impuls aan de milieuhandhaving."

Boetes en werkstraffen voor sluikhandel afval

Het Functioneel Parket eiste op 17 september 2012 voor de Groningse rechtbank tegen twee leidinggevendenden van de afvalmakelaar N/D Recycling een werkstraf van 150 uur en een voorwaardelijke gevangenisstraf van drie maanden. Volgens het OM hadden zij tussen 2008 en 2010 leiding gegeven aan het illegaal overbrengen van afval naar Polen. Tegen de bedrijven N/D Recycling en Essent te Wijster eiste de officier van justitie respectievelijk 250.000 euro en 130.000 euro boete. Het onderzoek door de opsporingsdienst van de Inspectie Leefomgeving en Transport startte begin 2009 nadat Polen had verzocht om bijna 4.000 ton huishoudelijk afval terug te nemen, omdat niet aan de regelgeving voor het overbrengen van afvalstoffen zou zijn voldaan. Het afval, afkomstig van Essent, was door N/D Recycling naar Polen gebracht. Volgens de begeleidende documenten kon het worden hergebruikt als brandstof in de cementindustrie, maar dat klopte niet. Het betrof afval dat het Poolse bedrijf niet kon bewerken. Het afval lag in Polen lange tijd in de buitenlucht waardoor afvalsappen in de bodem konden lekken en het afval kon verwaaien. Ook hadden in het afval giftige brandbare gassen kunnen ontstaan. De leidinggevendenden waren zich volgens het OM en de rechtbank bewust van deze risico's en kenden de regels, maar overtraden deze regels voor geldelijk gewin. Een directeur kreeg een boete van 7.500 euro en een voorwaardelijke gevangenisstraf van twee maanden. De ander kreeg een boete van 12.500 euro en een voorwaardelijke gevangenisstraf van drie maanden. De rechtbank veroordeelde Essent Milieu tot een boete van 100.000 euro waarvan de helft voorwaardelijk. De afvalmakelaar die het transport had geregeld, kreeg een boete van 200.000 euro. In de motivering van de strafmaat hield de Groningse rechtbank rekening met het feit dat Essent het afval had teruggehaald.

Een vijandige omgeving creëren voor fraudeurs

- Fraude kan ondermijnend werken voor samenleving
- Strafrecht kan nooit de enige oplossing zijn voor bestrijding fraude
- Overleg met private partijen over aanpak fraude

Fraude is ondermijnend voor de samenleving

Fraude

Net als voor de andere vormen van ondermijnende criminaliteit geldt dat fraude een bedreiging vormt voor de integriteit van de samenleving. Meer specifiek geldt voor fraude dat het de integriteit van het maatschappelijk en economisch verkeer aantast. Fraude is te onderscheiden in verticale fraude – waarbij de staat het slachtoffer is – en horizontale fraude – waarbij bedrijven of burgers slachtoffer zijn. In beide gevallen gaat het om criminaliteit die ondermijnend is, bijvoorbeeld voor het zorgstelsel, de sociale zekerheid of de economie. Bij verticale fraude valt bijvoorbeeld te denken aan belastingfraude of fraude met uitkeringen of subsidies. Met de opsporing daarvan houden de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) en de Inspectie SZW (vóór 2012 SIOD) zich bezig. In overleg met het OM kan een strafrechtelijk onderzoek naar de fraude volgen. In 2012 was fraude met het persoonsgebonden budget (PGB) veel in de publiciteit. Deze fraude kan de staat én burgers benadelen. Een zorgbureau kan bijvoorbeeld zorgontvangers oplichten door aan zorgontvangers minder zorg te verlenen dan waar zij recht op hebben. Het gaat daarbij om kwetsbare mensen, die soms juist vanwege hun gezondheidsproblemen minder in staat zijn zich weerbaar op te stellen. In 2012 zijn in een aantal zaken de verantwoordelijken hiervoor veroordeeld. Ze moesten daarbij de ten onrechte ontvangen budgetten terugbetalen. Een andere ernstige vorm van fraude is faillissementsfraude, vaak in combinatie met witwassen, valsheid in geschrift en belastingfraude. Bij faillissementsfraude laat iemand zich bijvoorbeeld betalen om zogeheten probleem-bv's over te nemen. Die gaan vervolgens failliet. Vaak blijkt dan de administratie onvindbaar, zodat schuldeisers naar hun geld kunnen fluiten.

Gevangenisstraffen voor fraude met toeslagen

Het Functioneel Parket eiste op 21 augustus 2012 voor de rechtbank Rotterdam gevangenisstraffen tegen vijf verdachten die op grote schaal de Belastingdienst hebben opgelicht. De verdachten, in de leeftijd van 21 tot 24 jaar, misbruikten vermoedelijk burgerservicenummers van nietsvermoedende mensen door voor tienduizenden euro's en op valse gronden zorg-, kinderopvang-, en huurtoeslagen aan te vragen. Met behulp van DiGiD's, bankrekeningnummers, bankpassen en pincodes die werden afgestaan door kwetsbare jongeren en door mensen die er een kleine vergoeding voor kregen, konden ze het geld op een zelfgekozen rekening storten. De FIOD startte in juli 2011 een onderzoek na meldingen van mensen van wie op hun naam ten onrechte toeslagen werden aangevraagd. De vijf verdachten benadeelden 492 mensen. De officier eiste tegen de hoofdverdachte vier jaar celstraf, tegen twee medeverdachten een celstraf van drie jaar en zes maanden en tegen een vierde verdachte drie jaar cel. Het viertal vormde in de ogen van het OM een criminele organisatie. De officier vroeg de rechtbank om drie van deze verdachten ook ieder een geldboete van 15.000 euro op te leggen. Tegen de postphaler die poststukken met burgerservicenummers leverde, eiste de officier 180 uur werkstraf en drie maanden voorwaardelijk. De Belastingdienst nam vorig jaar direct maatregelen toen deze fraude aan het licht kwam. Burgerservicenummers en DiGiD's zijn tegenwoordig aan elkaar gekoppeld, waardoor deze vorm van fraude niet meer mogelijk is. Vier verdachten werden door de rechtbank veroordeeld tot celstraffen tot drieënhalf jaar, een vijfde verdachte werd vrijgesproken.

RAMEN PI ZOETERMEER
PHIL NIJHUIS | ANP

Aanpak en rol van het OM

Het afgelopen jaar is het OM actief geweest met het bestrijden van verticale en horizontale fraude. Vanuit het strafrecht, maar vooral door een integrale aanpak met diverse partijen. "Bij horizontale fraude is strafrecht zeker niet de enige oplossing", zegt Thomas Voskuil, landelijk coördinator bestrijding horizontale fraude bij het Functioneel Parket. "Het OM probeert ontstane ellende op te dweilen door inzet van strafrecht, maar we zetten er ook op in dat andere partijen de kraan zoveel mogelijk dichtdraaien. Er zijn bijvoorbeeld bij verzekeringsfraude, vastgoedfraude en telecomfraude diverse barrières die de branche zelf kan opwerpen om die vormen van fraude tegen te gaan."

Voskuil: "We hebben ons ten doel gesteld om meer faillissementsfraudezaken aan te pakken. Belangrijk ook bij deze vorm van fraude is dat het strafrecht nooit alleen de oplossing kan zijn voor een fenomeen. Preventie, civielrechtelijk of bestuursrechtelijk optreden kan soms effectiever zijn dan strafrecht. Het gaat erom dat alle middelen en barrières zo goed mogelijk op elkaar zijn afgestemd zodat publieke en private partijen samen een vijandige omgeving creëren voor fraudeurs."

Doelstelling en resultaten

De schade door fraude loopt in de miljarden euro's. Daarom neemt de bestrijding van fraude een belangrijke plaats in binnen de aanpak van financieel-economische criminaliteit. In 2011 heeft het OM samen met de politie een convenant gesloten met het Verbond van Verzekeraars en Zorgverzekeraars Nederland. Voskuil: "In 2012 zijn in dat verband nadere thema's afgesproken. De branche zelf heeft doorgaans goed zicht op waar fraude het meest voorkomt. Vervolgens kijken we eerst wat de branche zelf kan doen om de fraude te bestrijden en waar het echt noodzakelijk is om het strafrecht in te zetten. Zo zet je het strafrecht effectief en efficiënt in, zodat je gezamenlijk per saldo fraude beter aanpakt. Daar is de samenleving én de branche bij gebaat."

Voor de eenvoudiger gevallen van faillissementsfraude participeerden enkele parketten in een proef met 'Spreekuren Faillissementsfraude'. Tijdens de spreekuren kunnen curatoren zaken melden om samen te bekijken of die strafrechtwaardig zijn. Dat kan dan leiden tot een aangifte. Gelet op het succes en de toegevoegde waarde van de proef is door het OM Den Haag al besloten om dit spreekuur vanaf 2013 structureel te organiseren.

Veroordelingen voor faillissementsfraude

Het Functioneel Parket eiste op 12 maart 2012 voor de Almelose rechtbank drie jaar gevangenisstraf tegen een 55-jarige man uit de omgeving van Rijssen, die ervan werd verdacht leiding te hebben gegeven aan een criminele organisatie die zich op grote schaal bezighield met faillissementsfraude, valsheid in geschrift, witwassen en belastingfraude. Uit het FIOD-onderzoek bleek dat de organisatie van 2008 tot 2012 op papier bedrijven opkocht die nagenoeg failliet waren. De verdachten betaalden daarvoor op papier één euro, terwijl in werkelijkheid de eigenaren tussen de 5.000 euro en 25.000 euro betaalden om van hun 'probleem-bv' af te komen. De bv's werden vervolgens naar Duitsland verhuisd en post van schuldeisers ging vermoedelijk ongeopend de papierversnipperaars in. De bv werd nog verder leeggehaald ten koste van schuldeisers en werknemers. Een vierde van de bijna 250 overgenomen bedrijven is failliet gegaan en een schuld van 22 miljoen euro bleef onbetaald. De verdachte heeft opzettelijk en stelselmatig de administratie niet ter beschikking gesteld zodat ook de curator zijn werk niet kon doen. De rechtbank veroordeelde de verdachte tot 24 maanden gevangenisstraf waarvan zes maanden voorwaardelijk.

Jarenlange celstraffen voor beleggingsfraude Easy Life

Het Functioneel Parket eiste op 20 maart 2012 respectievelijk vijf jaar en tien maanden en vijf jaar en acht maanden celstraf tegen twee voormalig directeuren van het beleggingsbedrijf Easy Life uit Helmond. De officier van justitie verdacht de 37-jarige man uit Heeze-Leende en de 53-jarige man uit Helmond van oplichting en deelname aan een criminele organisatie. Easy Life haalde tussen oktober 2006 en september 2008 ruim 42 miljoen euro op bij vijfhonderd beleggers. Het geld zou worden geïnvesteerd in het afkopen van levensverzekeringen in de Verenigde Staten. In werkelijkheid werd minder dan twintig procent van de inleg in deze polissen belegd. De rest van het geld ging vermoedelijk op aan hoge bedrijfskosten en de luxe levensstijl van de verdachten. De twee oud-directeuren besteedden volgens het Functioneel Parket samen bijna zestien miljoen euro van beleggers privé aan zeer dure diners, exclusieve auto's en vastgoedinvesteringen in Nederland, Spanje en Egypte. Beleggers werden benaderd met professionele prospectussen, brochures en advertenties. Daarin werden mooie rendementen uit de beleggingen in polissen beloofd. Maar in de praktijk bleek Easy Life de rente aan beleggers te betalen met geld van nieuwe inleggers. Dit soort fraudes ondermijnt het vertrouwen in het financiële stelsel. Daarom is het belangrijk dat de overheid daadkrachtig optreedt. De rechtbank veroordeelde de twee oud-directeuren tot viereneenhalf jaar gevangenisstraf. Twee andere verdachten werden veroordeeld tot een en twee jaar gevangenisstraf. Zowel de verdediging als het OM ging in appel tegen het vonnis.

Afpakken crimineel vermogen wérkt

- Strafrechtelijk incasso 49,7 miljoen: doelstelling gehaald
- Ketenprogramma Afpakken zet in op overheidsbrede samenwerking
- Als misdaad niet loont, is dat de beste preventie

Doel afpakken: crimineel zo hard mogelijk treffen

► *Afpakken*

Veel delicten zijn gericht op geldelijk gewin. Geld is drijfveer, motief en opbrengst van beroepsriminaliteit. Daarom is afpakken zo belangrijk. Als misdaad niet loont, verdwijnt een belangrijke prikkel om delicten te plegen. Bovendien is het belangrijk te voorkómen dat criminele winsten worden geherinvesteerd. Dat zijn de belangrijkste gedachten achter het afpakken van criminele winsten, bij georganiseerde misdaad én bij kleinere, veelvoorkomende criminaliteit. De focus op het afpakken van crimineel vermogen vereist een andere manier van denken. Bijvoorbeeld bij de aanpak van drugsriminaliteit moeten het OM en ketenpartners als politie en opsporingsdiensten niet meer alleen in 'kilo's en kerels' denken.

Holleeder moet bijna achttien miljoen euro betalen aan de Staat

De rechtbank Haarlem besliste halverwege juli 2012 dat Willem Holleeder een bedrag van 17.957.932,47 euro moet betalen aan de Staat. Het OM had de ontneming van dit geldbedrag gevorderd, omdat Holleeder het wederrechtelijk heeft verkregen. Het miljoenenbedrag werd hoofdzakelijk verkregen door afpersing van wijlen Willem Endstra.

Endstra maakte het geld dat van hem werd afgeperst, over naar Jan Dirk Paarlberg. Naar het oordeel van het OM kon en kan Holleeder nog altijd beschikken over het afgeperste geld. Het gerechtshof Amsterdam veroordeelde Holleeder in 2009 tot een gevangenisstraf van negen jaar voor afpersing en witwassen. Paarlberg werd in hoger beroep veroordeeld voor het witwassen van de afpersingsgelden. Het OM vorderde het geld dat van Endstra werd afgeperst ook terug in een ontnemingsprocedure tegen Paarlberg. Op 18 maart 2013 legde de rechtbank Haarlem Paarlberg een ontnemingsmaatregel van 25,7 miljoen euro op, conform de eis van het OM. Dat gebeurt omdat ook hij voordeel heeft gehad van het afgeperste geld. Holleeder tekende hoger beroep aan tegen de opgelegde ontnemingsmaatregel van bijna achttien miljoen euro. Zolang de ontnemingsmaatregel niet onherroepelijk is, kan er nog niet geïncasseerd worden.

SPULLEN VAN CRIMINELEN
AFGEPAKT
KOEN VAN WEEL | ANP

Aanpak en rol van het OM

Afpakken kan binnen én buiten de strafrechtsketen effectiever. Daarom is het landelijk ketenprogramma Afpakken opgezet, een samenwerkingsverband waarin alle ketenpartners participeren. Officier van justitie Yvonne van der Meer (Functioneel Parket) leidt dit programma: "Het doel is: zichtbaar en voelbaar maken dat misdaad niet mag lonen. Dat doe je door het ontnemen van door criminaliteit verkregen bezit, of dat nu om cash geld gaat, een auto of een scootertje. En zo mogelijk geven we de opbrengsten aan het slachtoffer. Pak je crimineel bezit af, dan raak je de veroordeelden echt, soms nog meer dan met een celstraf. Criminelen calculeren een celstraf vaak in, zolang ze hun geld of spullen daarna maar kunnen ophalen. Dat moet stoppen. Of het nu gaat om witteboordencriminaliteit, inbraak of diefstal, misdaad mag niet meer lonen. Ook ontnemen we criminelen zo hun status en pakken we ze de mogelijkheden af om weer opnieuw criminele activiteiten te ontplooiën."

Het is zaak om zo vroeg mogelijk in het strafrechtproces beslag te leggen, voordat er geld weggesluisd kan worden. Financieel rechneren moet dus bij het strafrechtproces horen en niet als iets apart worden gezien. Soms bestaat nog het beeld dat een veroordeling met maximale celstraf het hoogst haalbare is. Dat beeld wil het ketenprogramma Afpakken veranderen. Onder meer door toonaangevende officieren van justitie met 'ontnemingsgenen' een voortrekkersrol te geven.

'Pak je crimineel bezit af, dan raak je de veroordeelden echt, soms nog meer dan met een celstraf.'

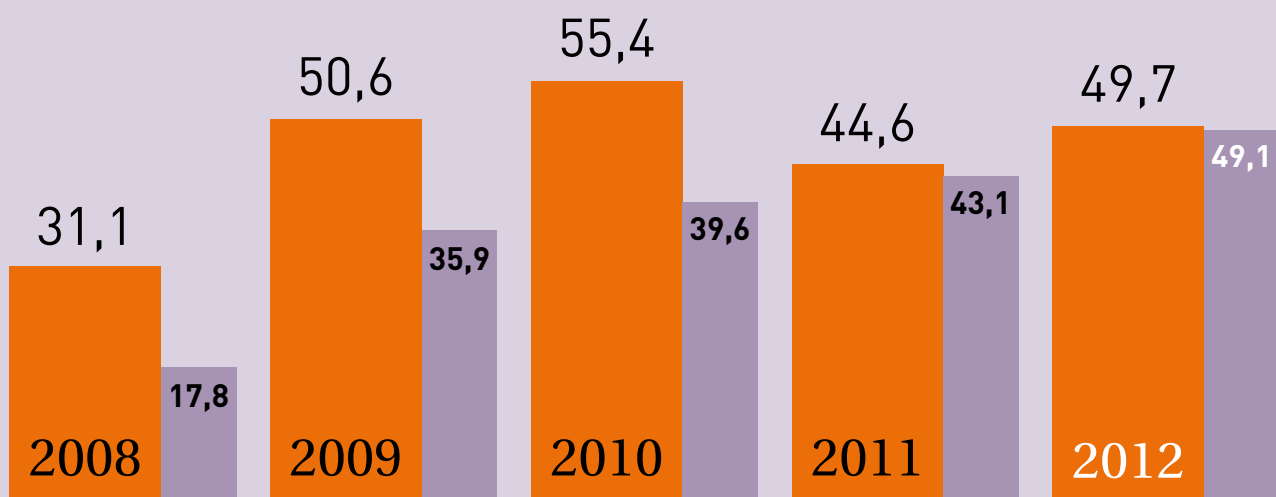
"Afpakken gaat veel verder dan ontneming", zegt Van der Meer. "Ontnemingsmaatregelen, -schikkingen en verbeurdverklaringen zijn onderdeel van het strafrecht. In het ketenprogramma Afpakken gaat het om het maatschappelijk rendement binnen de hele overheid. Bijvoorbeeld het terugvorderen van ten onrechte verstrekte subsidies. Niet iedereen hoeft rechner te worden, maar je kunt als overheidsinstantie wel kritisch kijken naar je proces van subsidieverstrekking. Werkt dat misschien onbedoeld misbruik in de hand? Het is een vorm van preventie als je dat beter in het oog houdt en je proces veiliger inricht. Daar moeten we ons bewust van worden."

AUTO'S BIJ DOMEINEN
KOEN VAN WEEL | ANP

Ontneming en verbeurdverklaring (strafrechtelijke incasso)

■ realisatie
■ norm

Afpakken over de grens: onroerend goed in Marokko

In augustus 2012 startte een onderzoek naar de handel in verdovende middelen. Daarin kwam naar voren dat in totaal negen verdachten betrokken waren bij een aantal drugs-transporten door middel van geprepareerde auto's. Daarmee moesten ze dus voordeel hebben behaald. Toen uit het onderzoek bleek dat de hoofdverdachte een aantal panden in Marokko zou bezitten, besloot de betreffende officier van justitie het vliegtuig te pakken. En de auto, want de panden lagen erg ver van elkaar waardoor er dagelijks vele kilometers moest worden gereden. Maar de roadtrip was zeker de moeite waard. De volgende bezittingen werden 'bevrozen' (door een aantekening in het kadaster kan het onroerend goed dan niet meer worden vervreemd): een stuk grond met een huis erop, twee appartementen, één winkelruimte en drie bankrekeningen. Er loopt nog een onderzoek naar hoeveel winst de verdachten uit hun criminele activiteiten hebben gehaald. In het najaar van 2013 zal de rechtbank de strafzaak inhoudelijk behandelen, waarbij ook zeker een vordering tot ontneming aan de orde zal zijn.

Doelstelling en resultaten

Afpakken is voor het OM een belangrijke prioriteit. Om de investeringen in het ketenprogramma te laten renderen zijn er doelen gesteld voor het strafrechtelijk ontnemen van crimineel vermogen. In 2012 was de doelstelling voor ontneming en verbeurdverklaring 49,1 miljoen euro. Deze doelstelling is met een totale strafrechtelijke incasso van 49,7 miljoen euro gehaald. De groei van het beslag in 2012 was nog niet groot genoeg. Beslag is nodig om in de toekomst ontneming mogelijk te maken. Het brede maatschappelijk afpakresultaat bedraagt een veelvoud van het bedrag van 50 miljoen euro.

Binnen het ketenprogramma Afpakken zijn op alle arrondissementsparketten afpakteams ingezet en is er een landelijke specialistenpool afpakken. Om beter zicht te krijgen op criminele geldstromen is in 2012 de Infobox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen (ICOV) opgezet. ICOV is een samenwerkingsverband tussen OM, FIOD, Belastingdienst, Financial Intelligence Unit (FIU) en politie. Door informatiedeling kan hiermee crimineel vermogen in kaart worden gebracht, opgespoord en afgenomen. In het ketenprogramma Afpakken propageert het OM die samenwerking en de één-overheidsgedachte.

In Rotterdams onderzoek 84 designschoenen afgepakt

In oktober 2012 werden door de Rotterdamse rechtbank diverse inbeslaggenomen goederen, waaronder 84 paar designschoenen, verbeurd verklaard in een witwaszaak. Het onderzoek naar de witwaspraktijken was opgestart naar aanleiding van een vondst van negen kilo cocaïne en een groot geldbedrag in een Rotterdamse woning eerder dat jaar. In dat witwasonderzoek werd een verdachte aangehouden op verdenking van de Opiumwet, Wet wapens en munitie en witwassen. Bij de aanhouding werden naast de merkschoenen, met een waarde tussen de 200 en 700 euro per paar, diverse kledingstukken, 56.000 euro, en een vuurwapen aangetroffen. Op de zitting werd de verdachte veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier jaar met verbeurdverklaring van de 56.000 euro en de schoenen. Het bijzondere in deze zaak was dat op een gedeelte van de schoenen al eerder conservatoir beslag was gelegd in het kader van een ontnemingsvordering. De verdachte had met een geldbedrag zekerheid gesteld en de schoenen weer teruggekregen van justitie. De rechtbank had er geen moeite mee om als onderdeel van de witwaszaak de nogmaals inbeslaggenomen schoenen verbeurd te verklaren.

Ontnemingsmaatregel van 3,1 miljoen euro voor PGB-fraudeur

In maart 2012 werd een 50-jarige vrouw uit Lelystad in de zogeheten Ansazaak veroordeeld wegens grootschalige PGB-fraude. Zij kreeg tweeënhalf jaar gevangenisstraf voor valsheid in geschrifte, witwaspraktijken en oplichting. In november 2012 volgde de ontnemingszaak waarbij de voormalige directrice van zorgorganisatie Ansa werd veroordeeld tot het terugbetalen van ruim 3,1 miljoen euro aan de staat. Volgens de rechtbank fraudeerde de vrouw structureel en op zo'n grote schaal dat het ondoenlijk is om uit te zoeken welk bedrag aan zorg werd besteed en welk deel achterover werd gedrukt. Volgens de rechter was de hele bedrijfsvoering erop gericht om te frauderen. Aanvragen van cliënten voor PGB's werden verhoogd en het verschil stak de vrouw in eigen zak. Cliënten tekenden soms in vol vertrouwen blanco formulieren waarop de vrouw zelf later de aanvraag invulde. De uitkering werd vervolgens gestort op een rekening waarvoor zij gemachtigd was. Zij haalde het geld vervolgens van de rekeningen af en keerde aan de cliënten slechts een bedrag aan weekgeld uit. Zo lichtte ze haar klanten én het zorgkantoor op. Ze wist op die manier in een paar jaar tijd ruim drie miljoen euro voor zichzelf te verzamelen en investeerde dat in huizen, auto's en dure sieraden en horloges. De voormalig directrice werd veroordeeld tot terugbetaling van het totale bedrag van de persoonsgebonden budgetten. Bij haar aanhouding in 2010 werd beslag gelegd op de bankrekening en 200.000 euro aan contanten.

Aantal overvallen in 2012 verder gedaald

- Laatste jaren verhoogde inzet om aantal overvallen terug te dringen
- Aanpak werpt vruchten af
- Vervolging vaak succesvol, daadwerkelijk hogere straffen

Impact van overvalcriminaliteit is enorm

► *Overvallen*

Of het nu gaat om een overval op een winkelier, straatroof of een roofoverval bij mensen thuis, het effect op het slachtoffer is enorm. Vaak zet dit iemands leven emotioneel voor langere tijd op z'n kop. Daarnaast is er vaak ook sprake van lichamelijk letsel, omdat de daders de slachtoffers (soms zeer ernstig) mishandelen of verwonden.

WAARSCHUWINGSBORD, DNA-SPRAY
FRED STEENMAN | FOTOBUREAU DIJKSTRA

Overval op café in Rotterdam

Het OM in Rotterdam eiste op 7 maart 2012 vier jaar gevangenisstraf voor de overval op een café aan de Slinge in Rotterdam-Zuid op 20 november 2011. Een 35-jarige man zonder vaste woon- of verblijfplaats drong met zijn handlanger het café binnen en beroofde de aanwezigen onder de bedreiging van een shotgun. De rechter legde hem een straf op van 48 maanden gevangenisstraf waarvan achttien voorwaardelijk. In de proeftijd van twee jaar moet hij worden begeleid door de reclassering.

De zaak tegen zijn 21-jarige medeverdachte leidde nog niet tot een eis. Voor deze kwestie moesten nog meer getuigen worden gehoord. De politie kwam de verdachten onder meer op het spoor door het uitloven van een beloning. De belangrijkste tipgever kreeg 2.500 euro. Het was voor het eerst dat een beloning werd uitgekeerd die was uitgelooft volgens de zogenoemde 'regeling beloning overvalcriminaliteit'.

Aanpak en rol van het OM

Om overvalcriminaliteit effectief te bestrijden is het in de eerste plaats nodig goed zicht te hebben op de problematiek. Wie zijn de daders, maar ook wie zijn de potentiële daders? Waar bevinden de (potentiële) daders zich? Op welke manier gaan ze te werk? Wat zijn de risicofactoren, zowel bij daders als slachtoffers? Is er een bepaald patroon zichtbaar? Intelligence speelt dus een cruciale rol bij het terugdringen van overvallen en het oplossen ervan. Het OM en de politie investeren nu sinds een aantal jaren in regionale criminaliteitsbeeldanalyses. Met gemeenten en reclasseringsorganisaties (en bij minderjarige verdachten ook de Raad voor de Kinderbescherming) wordt geïnvesteerd in een persoonsgerichte benadering. In 2012 heeft het OM op basis van best practices uit verschillende regio's de Toolbox Persoonsgerichte Aanpak High Impact Crime laten ontwikkelen.

Belangrijke ingrediënten zijn het herkennen van risicofactoren, opstellen van een Top-X-lijst, de keuze voor de juiste interventiestrategie gericht op tegenhouden en/of opsporing en vervolging en/of recidivebeperking, bijvoorbeeld verplicht toezicht na detentie. De hogere strafeisen sinds 2011 en de daadwerkelijk hogere straffen lijken bovendien preventief en afschrikwekkend te werken. Bij de eis van een deels voorwaardelijke gevangenisstraf vordert het OM vaak reclasserings- en politietoezicht en gebieds- en lokatiegeboden, waar mogelijk met elektronisch toezicht. Datzelfde gebeurt als de datum voorwaardelijke invrijheidstelling nadert bij gevangenisstraffen van meer dan een jaar: de Centrale Voorziening v.i. van het OM overweegt dan expliciet of bijzondere voorwaarden met elektronisch toezicht

De hogere strafeisen sinds 2011 en de daadwerkelijk hogere straffen lijken bovendien preventief en afschrikwekkend te werken.

Tot zes jaar cel voor gewelddadige woningoverval Marknesse

Het OM in Leeuwarden eiste op 15 december 2012 in hoger beroep gevangenisstraffen tot zes jaar tegen vier verdachten. De mannen werden verdacht van een overval op een woning die hoorde bij een camperbedrijf in Marknesse. Het gerechtshof in Leeuwarden legde op 28 december straffen op conform de eisen van het OM.

De overval vond plaats in de nacht van 10 op 11 maart 2011. De bewoners werden in hun slaap overvallen door de verdachten. Ze spotten benzine op het echtpaar en bonden de vrouw vast. De verdachten namen bijna dertigduizend euro mee. De bewoners schakelden direct na de overval de politie in. Na een achtervolging werden de verdachten op de A1 bij Muiden aangehouden.

Volgens het OM waren alle vier de verdachten nauw betrokken bij de voorbereiding en het uitvoeren van de overval. Drie verdachten drongen de woning binnen, terwijl de vierde verdachte bleef wachten in de vluchtauto. Het OM hield de verdachten gezamenlijk verantwoordelijk voor de woningoverval. Tegen drie verdachten werd een gevangenisstraf van zes jaar geëist. De vierde verdachte hoorde vijf jaar tegen zich eisen. Hij raakte bij zijn aanhouding gewond en liep daarbij blijvend letsel op.

Achttien jaar cel voor dodelijke overval op Amsterdamse juwelier

De man die op 7 oktober 2010 een overval pleegde op een Amsterdamse juwelier die daarbij werd doodgeschoten, werd op 13 december 2012 veroordeeld tot een gevangenisstraf van achttien jaar. Dat kwam overeen met de eis van de officier van justitie. De 20-jarige man had samen met een ander de zaak overvallen. Toen de 66-jarige juwelier de overvallers naar buiten wilde werken, werd hij op straat in zijn buik geschoten. Hij overleed korte tijd later in het ziekenhuis.

Wie van de twee overvallers de schutter was, kon de rechtbank niet vaststellen. Vanwege de nauwe samenwerking tussen de twee daders achtte de rechtbank ze echter allebei evenzeer schuldig aan de dood van de juwelier. De 20-jarige man is daarmee schuldig aan het medeplegen van een poging tot overval en aan doodslag. De mededader werd nooit gevonden. Volgens de rechter was de straf hoog vanwege het brute geweld. "Bij de overval is de winkelier op klaarlichte dag doodgeschoten zodat de daders met hun buit konden vluchten. Dat heeft een enorme impact gehad op de nabestaanden en de samenleving." Ook nam de rechter het de man kwalijk dat hij na de dodelijke overval doorging met het plegen van overvallen.

kunnen worden opgelegd en vraagt daarover advies aan het lokale parket. De Toolbox Persoonsgerichte Aanpak High Impact Crime wordt in 2013 landelijk door het OM, de politie en de partners binnen en buiten de strafrechtsketen toegepast. Bewustwording helpt natuurlijk ook bij de bestrijding. Het OM geeft daarom voorlichting over overvallen en ramkraken.

Gaat het om de categorie overvalcriminaliteit waarbij zwaardere middelen worden ingezet, dan speelt intelligence ook een belangrijke rol. Dat is dan wel op een ander niveau. "Deze categorie opereert vaak in georganiseerd verband, gebruikt veelal automatische wapens en explosieven en schiet eventueel ook gericht op de politie", zegt Frans Pommer, landelijk coördinerend overvalofficier. "We hebben het dan over overvallen op geldtransporten en gelddepots. Er zijn niet heel veel van dit soort delicten, maar de afgelopen tijd waren er wel incidenten waarbij we hebben gezegd: 'Ook hier moeten we paal en perk aan stellen'. We gaan niet alleen uit van het delict op zich, maar we willen zicht krijgen op de subjecten. Hoe komen ze aan automatische wapens en explosieven? Hoe aan snelle auto's? Om ze vervolgens aan te pakken. In 2012 is hiervoor de Nationale Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden – NSGBO opgezet. Het doel is in kaart brengen, indicatoren vinden (mensen, middelen, lokaties), barrières ontwikkelen en interventies bepalen. Het mooie van de NSGBO is dat alle 'knoppen' zijn vertegenwoordigd: intelligence, opsporing, forensisch onderzoek, OM, samenwerking met publieke en private partijen. Verder zijn we ook intensief in gesprek met private partijen over hoe zij hun rol in de preventie kunnen spelen. Dat overleg leidt tot meer bewustwording en meer preventieve maatregelen."

Doelstelling en resultaten

Het OM zet al sinds 2009 stevig in op de bestrijding van deze vorm van misdaad. Dat heeft effect gehad: in 2012 is de gewelddadige vermogenscriminaliteit opnieuw gedaald. In 2009 was het aantal overvallen nog 2.900. De kwantitatieve doelstelling voor 2012 op het gebied van overvalcriminaliteit was minder dan 2.300 overvallen. Met in totaal 1.980 overvallen in 2012 is deze doelstelling ruimschoots gehaald.

De daling van het aantal overvallen zet daarmee door. In totaal heeft het OM in 2012 1.340 overvalzaken voor de rechter gebracht. Meer dan tachtig procent van de verdachten komt voor de rechter, negen van de tien verdachten wordt veroordeeld, bijna allemaal tot een vrijheidsstraf. De gemiddelde duur van de onvoorwaardelijke vrijheidsstraf komt bij volwassenen tegenwoordig uit op dertig maanden. In 2008 was dit nog 25 maanden. Het is aannemelijk dat deze stijging is veroorzaakt door de strafvorderingsrichtlijn voor overvallen van het OM die sinds december 2010 van kracht is. Minderjarigen die tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf worden veroordeeld, moeten gemiddeld zes maanden in jeugddetentie doorbrengen.

Het aantal straatroven is gedaald van 8.580 in 2011 naar 7.980 in 2012. Dat is nog te hoog, de doelstelling voor 2012 was maximaal 7.430. Sinds begin 2012 zetten de politie en het OM zwaarder in op de vermindering van het aantal straatroven. Het ontvreemden van mobiele telefoons is vaak het doel van een straatroof. Daarom vindt overleg plaats met telecomproviders over het snel en gemakkelijk blokkeren van gestolen toestellen.

Veroordelingen voor doodslag juwelier in Den Haag

De drie verdachten van doodslag en overval op een Haagse juwelier werden op 7 februari 2013 door de Haagse rechtbank veroordeeld tot dertien, elf en vijf jaar cel. De officier van justitie had achttien jaar geëist tegen de beide overvallers en vijftien jaar tegen de chauffeur. Twee mannen van negentien jaar overvielen de juwelier op 25 april 2012. Een van de mannen schoot toen de juwelier zich tijdens de overval verzette. De juwelier overleefde de schietpartij niet. Om de overvallers op te sporen werd al snel een opsporingsbericht verspreid met beelden van de overval. Enkele dagen later volgde een opsporingsbericht waarin de foto's en de identiteit van verdachte werden vrijgegeven. Kort daarna konden de verdachten worden aangehouden.

De rechtbank kwam tot lagere straffen vanwege de jeugdige leeftijd van de twee overvallers. De rechtbank achtte de chauffeur medeplichtig aan de dood van de juwelier en achtte bewezen dat hij de overvallers hielp te ontkomen terwijl hij wist dat ze bij de overval hadden geschoten. De rechter noemde het begrijpelijk dat het OM de opsporingsberichten had verspreid. De beelden blijven altijd op internet bestaan, maar de daders zijn 'kinderen van deze tijd' die dat van te voren hadden kunnen beseffen, aldus de rechter. Het OM in Den Haag en de drie verdachten tekenden hoger beroep aan.

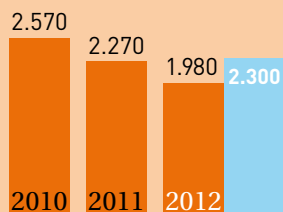

OVERVAL JUWELIER
JURRIAN BROBBEL | ANP

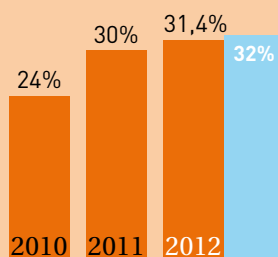
Overvallen

■ realisatie
■ norm

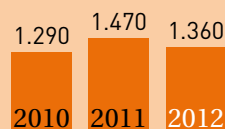
Aantal

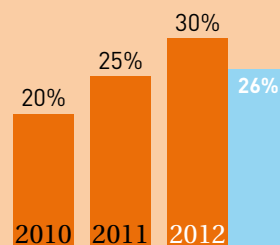
Ophelderingspercentage

Instroom OM

Strafratio

Criminele jeugdgroepen: alerte reactie

- Leden criminele jeugdgroepen maken zich schuldig aan ernstige strafbare feiten
- Doelstelling: in twee jaar 89 criminele jeugdgroepen aanpakken
- Het OM ligt op koers om doelstelling te halen

Criminele jeugdgroepen plegen ernstige strafbare feiten

Criminele jeugdgroepen plegen ernstige strafbare feiten zoals overvallen, bedreiging en afpersing. De drijfveer is meestal: geld. Deze groepen bestaan uit jongeren die al behoorlijk op het criminele pad zijn geraakt. Ze zijn al vaker met politie en justitie in aanraking geweest. De aanpak van deze jeugdgroepen is van belang om te voorkomen dat jongeren een verdere criminele carrière opbouwen en om te voorkomen dat meelopers worden meegesleept in het plegen van delicten. De aanpak is dus ook in het belang van de jongeren zelf. Overigens zijn veel leden van deze jeugdgroepen boven de achttien jaar. Verder is het niet alleen een Randstedelijk probleem. Jeugdgroepen zijn zeker ook actief in andere regio's zoals Noord-Brabant en Oost-Nederland.

Criminele jeugdgroepen eind 2012

Aantal criminele jeugdgroepen volgens Beke eind 2010.

Twaalf jeugdgroepen verdwenen na analyse.

Aantal geprioriteerd in driehoek:

72
(94%)

Aantal integraal plan van aanpak:

66
(86%)

Nog aanwezige jeugdgroepen.

Nieuw ontstane jeugdgroepen.

Aantal criminele jeugdgroepen volgens Beke eind 2012.

Aanpak en rol van het OM

De aanpak van de criminele jeugdgroepen bestaat uit persoonsgerichte, domeingerichte en groepsgerichte maatregelen. Bij een criminele jeugdgroep wordt er in ieder geval ook strafrechtelijk ingegrepen op de kopstukken binnen de groep. Het OM heeft de regie over de opsporing, vervolging en uitvoering van opgelegde sancties. De gemeente heeft de regie op een integrale meersporen-aanpak van grenzen stellen, maar ook perspectief bieden: preventie én repressie; zorg én straf; bestuurlijk én strafrechtelijk. De aanpak richt zich ook op de omgeving van de verdachte: gezin, vrienden, school etc.

“De aanpak van een criminele jeugdgroep gaat verder dan een doorsnee-opsporingsonderzoek en het afhandelen van een strafzaak”, zegt landelijk jeugdofficier Linda Dubbelman. “Deze aanpak vergt doorlopend afstemming, extern met de betrokken ketenpartners en intern met de informatie-officier, de zaaks-officier en het Veiligheidshuis. Dat is niet eenvoudig, maar het verloopt steeds beter.”

Haagse jeugdbende breekt in bij Quote-500-rijken

Een Haagse jeugdbende - die met name inbraken pleegde bij personen uit de Quote-500 - werd in oktober 2012 door politie en OM opgerold. Er werden 21 verdachten aangehouden op verdenking van het plegen van woninginbraken door heel het land, heling, witwassen en deelname aan een criminele organisatie. Uit onderzoek bleek dat de verdachten ter voorbereiding de website Quote.net raadpleegden. Zij vulden dit aan met observaties van de panden in aanloop naar de inbraken. Uiteindelijk braken zij in tijdens de vroege avonduren, als de bewoners thuis waren en de alarmsystemen stonden uitgeschakeld. Zo stalen zij voor miljoenen aan luxe goederen. De zaak van de Quote-500-bende komt in 2013 voor de rechter; begin 2013 zaten er nog negen verdachten in voorarrest. Alle bendeleden wonen in Spoorwijk, een buurt met een geschiedenis van criminaliteit en overlast. De gemeente Den Haag, het OM en de politie startten eind 2011 met een gebiedsgerichte aanpak onder het motto: ‘Een veilig Spoorwijk om in te wonen én in te werken’. Ook de fiscus, scholen, woningcorporaties en Reclassering werden hierbij betrokken. Uitgebreid en langdurig rechercheonderzoek naar criminele jeugdgroepen in Spoorwijk maakte deel uit van de aanpak. Daaruit kwam onder meer de Quote-500-bende naar voren.

Brede aanpak jeugdgroep Meppel

In februari 2012 veroorzaakte een groep jongens van negen tot drieëntwintig jaar veel overlast in een Meppelse woonwijk. Zij pleegden strafbare feiten, maakten omwonenden het leven zuur en zochten de confrontatie met de politie. Daarop werd een aparte jeugd-driehoek ingesteld waar de burgemeester, de teamchef van de politie en de jeugdofficier van justitie een plan van aanpak voor de groep opstelden. Doel was de jongens individueel, repressief en preventief aan te pakken en zo de criminele activiteiten en de overlast in de kiem te smoren. Niet alleen de harde kern, ook de meelopers werden op de korrel genomen. Het traject startte met een gesprek op het gemeentehuis, in het bijzijn van de ouders. De criminele leden en degenen die niet wilden meewerken, werden vervolgens repressief aangepakt en voor de rechter gebracht. Daarbij werden gevangenisstraffen en enkelbanden geëist en opgelegd. Ook werd crimineel verkregen geld ontnomen. Tegen de verdachten die jonger dan twaalf jaar waren, werden in overleg met Bureau Jeugdzorg civiele maatregelen genomen. Wie meewerkte, kreeg begeleiding waarbij gold: afspraak is afspraak. Overtreding van de afspraken leidde direct tot repressief optreden. De school had een belangrijke rol bij het toezicht. Dit alles werd gecoördineerd door een projectgroep, bestaande uit Jeugdreclassering, gemeente, jongerenwerkers, het OM, de politie, scholen en de Raad voor de Kinderbescherming. Een arbeidsintensieve, maar ook succesvolle manier van werken: de problemen in de wijk zijn weer beheersbaar.

Aanslag op huisartsenpost Den Bosch

Op 30 maart 2012 werd bij een huisartsenpost in Den Bosch een vuistgrote steen door een ruit geschoten. Een andere steen vloog langs een medewerkster heen die op het dak van het gebouw een sigaret stond te roken. Deze stenen bleken met een katapult te zijn afgeschoten door een groep van vijf à tien jongens die tussen de zestien en twintig jaar oud waren. De wijkagent had deze groep al enige tijd in het vizier vanwege misdragingen. Helaas is de aangiftebereidheid in de wijk (De Bartjes) heel laag. Uit gesprekken met onder meer jongerenwerkers bleek dat één persoon min of meer de leider van de groep was. Deze werd door de politie verhoord en ging praten. Uiteindelijk werden zes jongens aangehouden. In april 2013 veroordeelde de kinderrechter de jongeren tot leer- en werkstraffen. Drie verdachten werden tot leerstraffen van 35 uur en een voorwaardelijke werkstraf van 45 uur veroordeeld, drie anderen tot een werkstraf van 50 uur. Gezien de ernst van het feit zetten het OM, de politie, de Raad voor de Kinderbescherming en Jeugdreclassering een gezamenlijke aanpak in. Daarnaast had de gemeente de jongeren en hun ouders op gesprek. Hetzelfde gebeurde met zeven andere jongeren die wel tot de groep behoorden, maar tegen wie te weinig bewijs was van medeplegen. Sindsdien is het een stuk rustiger geworden in De Bartjes.

Doelstelling en resultaten

Eind 2010 maakte Bureau Beke een inventarisatie van criminele jeugdgroepen. Uit die inventarisatie bleek dat er op dat moment 89 criminele jeugdgroepen actief waren. Deze inventarisatie vormde het ijkpunt in de aanpak die begin 2011 is ontwikkeld. Daarin is afgesproken dat gemeenten, het OM en de politie deze jeugdgroepen in twee jaar actief en structureel zouden bestrijden. Tegelijkertijd zouden gemeenten het offensief inzetten tegen hinderlijke en overlastgevendende groepen.

Uit een gezamenlijke inventarisatie van politie, gemeenten en het OM blijkt dat alle regio's de criminele jeugdgroepen in hun regio aanpakken. Deze jeugdgroepen zijn goed in beeld en er wordt voor elke groep een aanpak afgesproken. Na een verdiepende analyse van de gegevens waren er 12 van de oorspronkelijke 89 criminele jeugdgroepen afgeschaald of verdwenen. Van de 77 groepen die dan overblijven is 94 procent (72 groepen) geprioriteerd in de driehoek. Bij 86 procent (66 groepen) is een integraal plan van aanpak gemaakt en goedgekeurd. Bij groepen die niet zijn geprioriteerd en/of waar geen plan van aanpak voor is vastgesteld bleek een andere aanpak al voldoende. Bijvoorbeeld omdat de leider van de groep is aangehouden, berecht en vastgezet, waarna de groep uit elkaar is gevallen.

De aanpak levert resultaten op. Er is een evidente afname van het aantal criminele jeugdgroepen. Tegelijkertijd blijkt dat criminele jeugdgroepen door de aanpak niet altijd volledig verdwijnen. Hoewel de aanpak succesvol is, is er soms sprake van hardnekkige problematiek die voortdurende aandacht van politie, gemeente en het OM nodig heeft. Er zijn ook groepen die ondanks de aanpak nog steeds crimineel zijn of in de afgelopen maanden opnieuw crimineel zijn geworden. In de driehoek worden de criminele jeugdgroepen steeds op basis van het actuele beeld geprioriteerd. Dubbelman: "Het bestaan van criminele jeugdgroepen in wijken heeft niet alleen negatief effect op de omgeving en op de wijk. Het betekent ook grote risico's voor jongeren zelf. De meelopers, vaak de jongere leden van de groep, kunnen worden meegesleept in het plegen van delicten en het gebruik van geweld. De groepsdruk kan heel groot zijn. De aanpak is dus ook in het belang van de jongeren zelf. Het doel is uiteindelijk om er samen met de politie en vooral de gemeenten voor te zorgen dat de wijken waarin jongeren opgroeien veiliger zijn."

Focus op slachtoffers seksueel misbruik

- Doelstelling bestrijding kinderporno en seksueel misbruik voor 2012 zo goed als gehaald
- INDIGO landelijk uitgerold
- Fundament voor halen doelstelling in 2014

Kinderporno en seksueel misbruik: buitengewoon ingrijpend

► *Kinderporno*

Seksueel misbruik van kinderen is buitengewoon ingrijpend voor slachtoffers, ouders, andere betrokkenen en de samenleving als geheel. De strafzaak tegen Robert M. (en medeverdachten) laat dit heel duidelijk zien. Bij het maken, verspreiden en downloaden van kinderporno wordt gebruik gemaakt van ICT. Er is dan ook een directe relatie tussen de bestrijding van cybercrime en kinderporno.

Themazittingen: downloaden en verspreiden kinderporno

In februari 2012 organiseerde het OM twee themazittingen waarbij twaalf mannen – die werden verdacht van het downloaden en verspreiden van kinderporno – als verdachten werden voorgeleid aan het gerechtshof in Den Haag. De mannen – afkomstig uit Rotterdam, Den Haag, Zoetermeer, Alphen aan de Rijn, Katwijk, Leiden, Leiderdorp en Vlaardingen – hadden bewust en specifiek op internet gezocht naar kinderporno en de bestanden op hun computer opgeslagen. Met de themazittingen wilde het OM het signaal afgeven dat het downloaden en verspreiden van kinderporno een ernstig misdrijf is. De afgebeelde kinderen zijn slachtoffer van een zwaar zedendelict. Bovendien is de trend dat kinderporno steeds gewelddadiger en extremer wordt en de slachtoffers steeds jonger. Wie dergelijke afbeeldingen downloadt en verspreidt, houdt de markt in stand en is er medeverantwoordelijk voor dat kinderen voor altijd beschadigd raken. De OM-richtlijn kinderpornografie stelt dan ook dat werkstraf of voorwaardelijke gevangenisstraf onvoldoende recht doet aan de ernst van deze feiten. Het hof gaf in de strafmotivering aan dat een onvoorwaardelijke gevangenisstraf voor de duur van één jaar het uitgangspunt is voor het bezit van kinderporno. Maar vanwege strafverminderende omstandigheden veroordeelde het hof de twaalf verdachten tot werkstraffen in combinatie met voorwaardelijke celstraffen.

Twee jaar cel en tbs voor ontucht met minderjarigen

Een 60-jarige man uit Westkapelle in Zeeland werd door de rechtbank in Middelburg op 20 september 2012 conform de eis van de officier van justitie veroordeeld tot twee jaar cel en tbs met dwangverpleging wegens ontucht met zes jongeren. De man werd in september 2011 aangehouden op verdenking van ontucht, nadat in april 2011 aangifte tegen de man was gedaan. Tijdens het onderzoek legde een aantal andere personen verklaringen af over door verdachte met hen gepleegde ontuchtige handelingen. De politie en het OM hadden het vermoeden dat de man gedurende een zeer lange periode veel meer slachtoffers had gemaakt, maar uiteindelijk werden er – ondanks de grote aandacht in de media – slechts drie aangiften tegen de man ingediend. Nadat de zaak in maart 2012 pro forma op zitting stond, meldden zeven nieuwe personen zich bij de politie en verklaarden dat de verdachte in het verleden ontuchtige handelingen met hen had gepleegd. De feiten waarop deze nieuwe verklaringen betrekking hadden, waren echter inmiddels verjaard. Deze verklaringen werden daarom ter kennisneming van de rechter toegevoegd aan het strafdossier. De officier van justitie legde de man ontucht met acht minderjarigen in de periode vanaf 1993 tot 2011 ten laste en eiste twee jaar cel en tbs. De rechtbank achtte ontucht met zes jongeren bewezen en veroordeelde conform eis.

Aanpak en rol van het OM

OM en politie hebben enkele jaren geleden gekozen voor een hardere aanpak van kinderporno en het tegengaan van het achterliggend seksueel misbruik. De bestrijding daarvan is een landelijke prioriteit geworden. Belangrijke ingrediënten van de nieuwe benadering zijn een verdubbeling van de capaciteit bij de politie en het inrichten van een gezamenlijk landelijk expertisecentrum van het OM en de politie.

Kinderporno en seksueel misbruik overschrijden regionale en vaak ook nationale grenzen, omdat hierbij gebruikt wordt gemaakt van ICT (zowel bij het maken, verspreiden als downloaden). Er is dus een directe relatie tussen de bestrijding van cybercrime en kinderporno. Daarom zijn ook in de organisatiestructuur de afgelopen jaren veranderingen aangebracht. In 2012 is de verdubbeling van de politiecapaciteit – van 75 fte naar 150 fte – gerealiseerd. Er is nu een landelijk team van 40 fte en er zijn tien eenheden in de regio met in totaal 110 fte. Na de zomer zijn bij het OM nog vier extra officieren van justitie aangesteld. Officier van justitie Michiel Zwinkels leidt het project Verbetering Aanpak Kinderporno: “Deze vier officieren vormen de verbinding tussen het landelijk en regionaal niveau. Met één been staan ze in het landelijke expertisecentrum dat het OM en de politie samen hebben opgezet. Met het andere been staan ze in de regio.

Ze nemen daarbij de landelijke expertise mee naar de regio en brengen de regio-expertise in het landelijk centrum in. Verder coördineren ze de aanpak in de regio en springen ze zo nodig bij. Door de landelijke aansturing kunnen we de totale capaciteit van 150 fte maximaal inzetten. Zijn er in een regio te weinig mensen om een bepaalde zaak op te pakken? Dan kunnen we mensen vanuit het land inzetten. Om ook in de aansturing de verbinding en het commitment vanuit de regio te hebben participeren deelnemers uit de regio op roulatiebasis in de Nationale Stuurploeg Kinderporno. Dat werkt erg goed. Concreet leidt de nieuwe inrichting van de organisatie en de verdubbeling van de capaciteit tot meer zaken. Daarnaast kunnen we per zaak grondiger onderzoeken.”

Een belangrijke verschuiving in de bestrijding van kinderporno en het tegengaan van seksueel misbruik is de scherpere focus op het slachtoffer. Het OM staat immers voor het slachtoffer. “Naast het kijken naar de downloaders en verspreiders ligt de prioriteit nu nog sterker bij het slachtoffer en het ontzetten van het kind uit de misbruiksituatie”, zegt Zwinkels. “Om het anders te zeggen: we kijken bij kinderporno op de computer nog beter naar wie er op die foto’s staat en hoe we dat misbruik kunnen stoppen.” In 2012 is hiervoor een nieuw prioriteringsmodel ontwikkeld. Gaat

OM in cassatie in zaak Vereniging Martijn

Op 27 juni 2012 ontbond de civiele rechter in Assen de Vereniging Martijn en verklaarde haar verboden. Dit gebeurde naar aanleiding van een verzoekschrift van het OM. Het OM stelde zich op het standpunt dat de werkzaamheden en het gedachtegoed van de Vereniging Martijn in strijd waren met de openbare orde en de goede zeden. De werkzaamheden van de vereniging maakten inbreuk op de rechten en de belangen van het kind. De Amsterdamse zedenzaak waarbij zeer jonge kinderen werd misbruikt op een kinderdagverblijf, diende als triest voorbeeld van de maatschappelijke onrust die seksueel kindermisbruik veroorzaakt. De Vereniging Martijn maakte voor het uitdragen van haar denkbeelden gebruik van diverse media waaronder een website met materiaal dat seks met kinderen promoot en (impliciet of expliciet) beschrijft. Daarnaast bestond de vereniging uit of droeg zij bij aan een digitaal en sociaal netwerk van gelijkgestemden en daders van zedenmisdrijven. Daarom moest in dit concrete geval naar mening van het OM de vrijheid van vereniging minder zwaar wegen dan het belang van de bescherming van kinderen en de onrust in de samenleving. De rechtbank volgde deze afweging. Het hof Arnhem-Leeuwarden oordeelde in april 2013 in het hoger beroep dat de Vereniging Martijn had aangespannen dat de vereniging ontvankelijk was en dat het vonnis van de rechtbank Assen moest worden vernietigd. Anders dan het OM vindt het hof dat de aantasting van de lichamelijke en seksuele integriteit van het kind niet gelijk is te stellen met een ontwrichting van de samenleving; de samenleving wordt weerbaar genoeg geacht om hiermee om te gaan. Het OM is van mening dat een dergelijke aantasting wel degelijk ontwrichtend kan zijn. Het OM legt zich dan ook niet neer bij de uitspraak van het hof en heeft cassatie ingesteld bij de Hoge Raad.

het alleen om downloads? Gaat het om verspreiding van materiaal? Of is er sprake van concreet misbruik? Op landelijk niveau wordt bekeken welke zaken prioriteit hebben. Ook daardoor is de capaciteit veel doelmatiger in te zetten en is het mogelijk ernstige zaken effectief aan te pakken.

Kinderporno is altijd ernstig, maar er zijn gradaties en beperkte mogelijkheden. Daarom is het Initiatief Niets Doen Is Geen Optie (INDIGO) in 2012 in alle regio's ingevoerd. Wordt op een onbeveiligde computer kinderporno aangetroffen, bijvoorbeeld na een tip van een provider, dan kan de politie ervoor kiezen een huisbezoek af te leggen of een waarschuwingsbrief te sturen. Niet altijd beseft iemand dat het om kinderporno gaat of dat kinderporno is aangetroffen op de harde schijf. In dat geval werkt de waarschuwing al voldoende effectief. Is er meer aan de hand, dan kan het OM een hulpverleningstraject aanbieden. Nauwkeurig is omschreven wanneer een kinderpornozaak verder strafrechtelijk wordt onderzocht. INDIGO werkt dus zowel preventief als efficiënt.

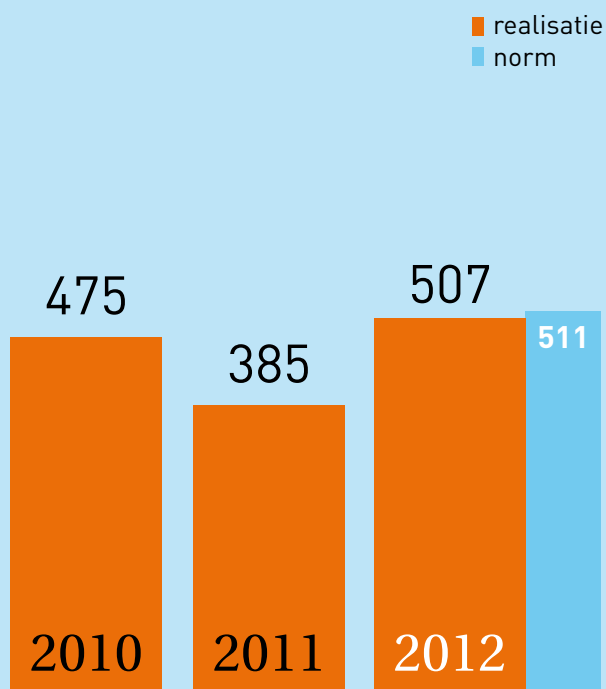
Door de landelijke aansturing kunnen we de totale capaciteit maximaal inzetten.

Kinderporno-fotograaf acht jaar achter de tralies

Een 42-jarige fotograaf uit het Limburgse Schinnen werd in juni 2012 veroordeeld tot acht jaar gevangenisstraf voor het vervaardigen en verspreiden van kinderporno. De officier van justitie had op 15 juni 2012 elf jaar gevangenisstraf tegen hem geëist. De zaak tegen de fotograaf kwam eind 2010 aan het licht. Hij zou onzedelijke foto's van enkele tientallen minderjarige meisjes gemaakt hebben en die vervolgens op diverse websites te koop hebben aangeboden. Ook zou de man zich schuldig hebben gemaakt aan verkrachting. De politie en het OM kwamen de man op het spoor nadat er twee aangiften tegen de man binnenkwamen. Uiteindelijk werd een enorme hoeveelheid beeldmateriaal in beslag genomen. Tijdens het onderzoek bleek er ook link te zijn met de Verenigde Staten waardoor daar een kinderpornonetwerk is ontdekt. De 24-jarige assistente van de fotograaf was ook verdachte in de zaak. Ze werd verdacht van betrokkenheid bij het verspreiden van het pornografische foto- en videomateriaal. Tegen haar was anderhalf jaar cel geëist door de officier van justitie, maar de rechtbank sprak haar vrij. Zowel de fotograaf als het OM heeft hoger beroep ingesteld. Op dit moment is er nog geen datum bekend waarop dat wordt behandeld.

De doelstelling voor 2012 was 7,5 procent meer verdachten ten opzichte van 2010. 'Deze doelstelling is op een haar na gehaald'.

Aantal aangeleverde verdachten

Doelstelling en resultaten

Om deze vorm van high impact crime effectief aan te pakken, is het OM begonnen met het project Verbetering Aanpak Kinderporno. De doelstelling daarvan is: 25 procent meer verdachten in 2014 ten opzichte van 2010. De doelstelling voor 2012 was 7,5 procent meer verdachten ten opzichte van 2010. "Deze doelstelling is op een haar na gehaald", zegt Zwinkels. "Daar ben ik trots op. Zeker als je bedenkt dat we in 2012 nog veel hebben gewerkt aan de organisatie en veel mensen hebben opgeleid. Verder hebben we dit jaar ook energie gestoken in het creëren van uniforme werkwijzen. Want als je capaciteit landelijk wil inzetten, moet je ook landelijk hetzelfde werken. Al met al hebben we in 2012 het fundament gelegd om de doelstelling in 2014 te halen."

Nieuwe wetgeving doorbraak voor oplossing cold cases

- 1 april 2012: DNA-verwantschapsonderzoek mogelijk met nieuwe wet
- Doorbraak in onderzoek-Marianne Vaatstra en dubbele moord Amsterdam-Noord
- Werkinstructie aanpak cold cases in de maak

Oplossen van levensdelicten en andere zeer ernstige delicten

Cold cases

Een cold case is een onopgelost levensdelict (moord of doodslag) of een zeer ernstig delict waarop een gevangenisstraf staat van twaalf jaar of meer. Ook na (soms een groot aantal) jaren heeft dit soort misdrijven nog ingrijpende gevolgen. Bijvoorbeeld voor nabestaanden van wie een familielid is vermoord. Daarom is de aanpak van cold cases een belangrijk thema binnen het programma High Impact Crime. Het oplossen van een dergelijke zaak heeft ook weer grote impact. Er komen steeds nieuwe (forensische) technieken en mogelijkheden. Dat betekent dat er na jaren toch weer een doorbraak kan zijn in een vastgelopen onderzoek. Nu de opsporingsmogelijkheden zo vergevorderd zijn, is het zaak om de aanpak van cold cases te structureren.

Doorbraak zaak-Marianne Vaatstra

Op 1 april 2012 trad de wet in werking die het mogelijk maakt te onderzoeken met behulp van DNA-verwantschapsonderzoek. Eind 2012 werd daarmee een doorbraak bereikt in het al sinds 1999 lopende onderzoek naar de moord op Marianne Vaatstra. Daarbij waren niet alleen de techniek en de wettelijke mogelijkheden van het onderzoek in september 2012 van belang. Essentieel voor een DNA-verwantschapsonderzoek is dat zoveel mogelijk mensen in een bepaald gebied deelnemen. De politie en het OM staken daarom veel energie in de communicatie rond het onderzoek, onder meer met folders, voorlichtingsbijeenkomsten en de inzet van social media. In november 2012 werd Jasper S. als verdachte gearresteerd. In december 2012 bekende hij de moord te hebben gepleegd. In maart 2013 stond hij op zitting. Het OM eiste twintig jaar voor moord en verkrachting. De rechtbank veroordeelde Jasper S. tot achttien jaar gevangenisstraf. Die uitspraak is inmiddels onherroepelijk omdat noch de veroordeelde noch het OM in hoger beroep is gegaan.

KORPSCHEF NATHALIE KRAMERS EN HOOFDOFFICIER ANNETTE BRONSVORT TIJDENS DE PERSBIJeenKOMST IN DE ZAAK-MARIANNE VAATSTRA. KOEN VAN WEEL | ANP

Aanpak en rol van het OM

Er zijn nog meer cold cases die met nieuwe technieken kunnen worden onderzocht. Om cold cases gestructureerd aan te pakken, is in 2012 begonnen met een werkinstructie cold cases. Daarin komt te staan hoe je te werk kunt gaan. Het is tenslotte belangrijk dat rechercheurs bij een cold case-onderzoek een goede start maken en teruggaan naar het bronmateriaal. In de werkinstructie komen ook tips & tricks om niet in bestaande scenario's te blijven hangen. In 2013 wordt de werkinstructie opgeleverd. Deze instructie kan ook een rol spelen in een opleidingstraject voor de aanpak van cold cases. Zo kunnen mogelijk nog veel meer vastgelopen zaken alsnog worden opgelost.

Cold cases Amsterdam-Noord en Meppel

Met DNA-verwantschapsonderzoek is nog een oudere cold case in 2012 opgelost. Het ging om een roofmoord uit 1997 op twee mensen in Amsterdam-Noord. Het onderzoek werd heropend in 2009, maar pas nadat in 2012 het DNA-verwantschapsonderzoek was uitgevoerd, volgde de doorbraak. De twee daders hebben inmiddels bekend. Een ander cold case-onderzoek was die naar de moord in 2009 op een vrouw in een verzorgingstehuis in Meppel. In januari 2013 is een verdachte hiervoor aangehouden.

Het is tenslotte belangrijk dat rechercheurs bij een cold case-onderzoek een goede start maken en teruggaan naar het bronmateriaal.

Enorme winst door ZSM-werkwijze: snel en selectief

- Zichtbaar, merkbaar en herkenbaar voor de samenleving
- Snel en selectief: afhandelen als het kan, doorverwijzen waar nodig
- ZSM-werkwijze operationeel; verdere implementatie in 2013

Waarom ZSM-aanpak?

De invoering van ZSM is misschien wel het belangrijkste programma waarbij criminaliteit zichtbaar, merkbaar en herkenbaar wordt aangepakt, samen met de ketenpartners. ZSM heeft als motto 'snel en selectief'. Vanuit de gedachte dat rechtsherstel beter werkt als dit snel tot stand komt, wil het OM met name de veelvoorkomende criminaliteit anders afhandelen. Naast snel en selectief staat de S ook voor slim, simpel, samen, samenlevingsgericht en aandacht voor het slachtoffer. Eind 2010 is begonnen met de ontwikkeling van de werkwijze en in 2011 volgden de eerste zes pilots. In 2012 was ZSM de grootste veranderopgave voor het OM, maar ook voor veel andere partners in de strafrechtsketen. Met deze lik-op-stukbenadering is lokale en wijkgerelateerde criminaliteit effectief aan te pakken. "Het is de uitdaging om als ZSM-officier juist vooraan in het proces weer met zaken bezig te zijn", zegt landelijk coördinerend ZSM-officier Machiel Vink. "Je kunt daardoor het verschil maken en het betekenisvol afdoen echt vormgeven. ZSM verkoopt zichzelf daardoor in de praktijk!"

Dronken Engelse jongen betaalt schade na vechtpartij

Zeven Engelse jongeren waren in het najaar van 2012 in Utrecht voor een sporttoernooi. Ze gingen stappen, dronken veel en raakten in gevecht met een jongen, onduidelijk waarom. De jongen had gering letsel maar wel schade: zijn bril en telefoon waren kapot. De zeven Engelse jongens werden aangehouden en aangemeld bij ZSM. Al snel bleek dat een van hen de klappen had gegeven die de schade hadden veroorzaakt. De rest kon dus naar huis.

De organisatie van het sporttoernooi nam contact op met de officier van justitie: de Engelse jongen zat in de jury en zijn aanwezigheid op het sporttoernooi was dus gewenst. Slachtofferhulp belde met het slachtoffer om de schade te bepalen. De officier besloot de verdachte in vrijheid te stellen. Via telehoren bood de officier van justitie de verdachte een transactie aan, waarbij ook de schade aan het slachtoffer moest worden betaald. De jongen, die weer nuchter was, had spijt, keurde zijn eigen gedrag af en was bereid te betalen. De organisatie van het sporttoernooi haalde de jongen op bij het arrestantencomplex. Hij werd naar de ZSM-locatie gebracht waar hij ter plekke de transactie betaalde. Zonder ZSM zou het een lange procedure zijn geworden die mogelijk zou zijn geëindigd in een veroordeling bij verstek. Het slachtoffer had zijn schade dan niet vergoed gekregen.

Aanpak en rol van het OM

ZSM is enigszins te vergelijken met een EHBO-post. Op een centraal punt, in dit geval op de politiebureaus, komen de aangehouden verdachten binnen. Zij kunnen dan worden vastgehouden voor verhoor. Het gaat in het algemeen om heterdaadzaken: de zaak is al opgelost, er is een verdachte.

De officier van justitie neemt (net als een EHBO-arts) op basis van alle beschikbare informatie een eerste beslissing, binnen de maximale termijn dat de verdachte voor verhoor kan worden vastgehouden. Daarbij raadpleegt de officier natuurlijk ook justitiële documentatie, politiegegevens en reclasseringsadviezen. Een belangrijk verschil met de klassieke manier is dat bij ZSM de officier daadwerkelijk met de betrokken partijen om de tafel zit en overlegt over de afhandeling. Is dit verantwoord, dan wordt de strafzaak binnen de termijn voor verhoor meteen door de officier van justitie afgehandeld. Dat betekent dat het OM de verdachte een boete of taakstraf kan opleggen, en zoveel mogelijk ook schadevergoeding zal vragen. Is de strafzaak te complex of te ernstig om door het OM meteen te worden afgedaan, dan is snel en selectief handelen op andere manieren mogelijk. Bijvoorbeeld door te beslissen dat de verdachte in verzekering wordt gesteld en na drie dagen voor de rechter komt, door de OM-zitting een paar dagen uit te stellen of door alvast een zittingsdatum te bepalen. Ook is het mogelijk een strafzaak naar het veiligheids-huis te verwijzen, bijvoorbeeld in geval van huiselijk-geweldzaken waarbij nader onderzoek nodig is om de juiste interventie te kiezen. De officier van justitie zal dan ook een beslissing nemen

ZSM 2012

instroom
(=25% van totale
instroom misdrijfzaken OM) **61.500**

beoordeeld
via ZSM **44.000**

over de vraag of de verdachte bijvoorbeeld alvast een gebiedsverbod krijgt. Bij ZSM is het startpunt de verdachte, maar het slachtoffer is net zo belangrijk. In het kort is ZSM: direct een relevante strafrechtelijke reactie tot stand brengen en zorgen dat slachtoffers, verdachten en de samenleving zien dat er iets gebeurt.

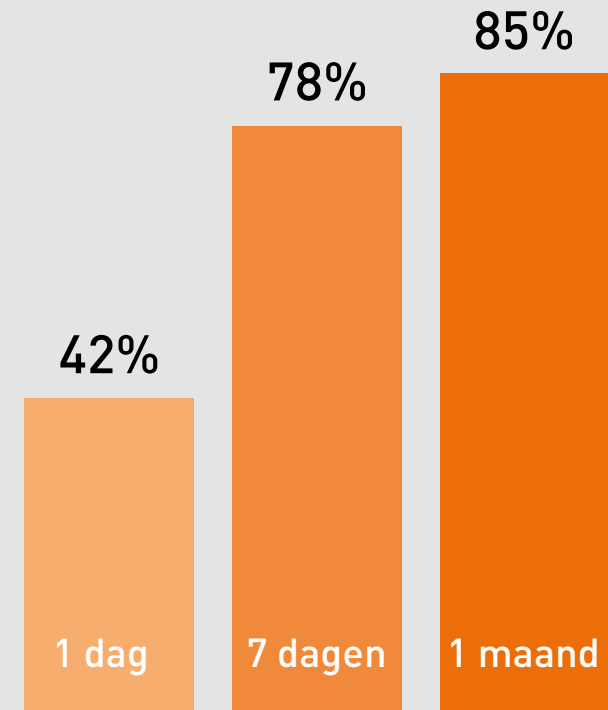
Voor het meten van de effecten van ZSM op het werkproces van het OM zijn duidelijke doelstellingen geformuleerd. Die doelstellingen betreffen het aantal strafzaken dat via ZSM instroomt, het aantal zaken dat het OM zelf afdoet binnen de ZSM-termijn van maximaal zeven dagen en de zaken die leiden tot een dagvaarding. Ook op het gebied van de snelheid en totale doorlooptijd van strafzaken zijn deze doelstellingen van belang. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Veiligheid en Justitie berekende eerder (peiljaar 2008) dat een doorsnee-strafzaak een gemiddelde doorlooptijd van 38 weken had. Met ZSM gaat het om weken, dagen en soms uren. ZSM biedt zoals gezegd meer voordelen dan alleen snelheid. De werkwijze leidt ook tot slimme en creatieve interventies die effectief zijn voor daders en slachtoffers.

“2012 was het jaar waarin het gehele OM overgestapt is op ZSM, in mijn visie dé innovatie in de strafrechtsketen aangezien we met alle partners nu gelijktijdig werken aan veelvoorkomende-criminaliteitszaken”, zegt Johan Bac, hoofdofficier Midden-Nederland en Programmaleider ZSM. “Deze landelijke uitrol was niet alleen een organisatorische verbreding van het ZSM-concept, maar ook een ketenbrede versteviging van het ZSM-gedachtegoed. Ik merk dat alle betrokken ketenpartners ZSM omarmen. Ik vind

Utrecht: gedragsaanwijzing bij geweld

Op een avond komt een man dronken bij zijn ex-schoonfamilie aan. Hij koestert wrok tegen zijn ex-schoonfamilie. Zijn ex-schoonmoeder gooit hij tegen de radiator en met zijn ex-schoonvader en -zwager wordt het vechten. De zaak is niet ernstig genoeg om de man voor te geleiden aan de rechter-commissaris. Daarom krijgt de man een dagvaarding mee naar huis. Maar de ZSM-officier legt de man meteen een gedragsaanwijzing op: een contactverbod met zijn ex-schoonfamilie. Overtreedt hij dat, dan wordt hij aangehouden. Ook buiten ZSM kan de officier van justitie een gedragsaanwijzing opleggen maar bij ZSM zal dit eerder gebeuren omdat de officier vanaf het eerste moment alle omstandigheden kent en op basis daarvan tot een zinvolle en passende reactie kan komen.

Doorlooptijden ZSM 2012

het prachtig om een vertegenwoordiger van een andere organisatie een bevolgen verhaal over ZSM te horen vertellen. Je merkt dat ZSM langzaam in het DNA van de hele strafrechtsketen is gekropen.”

Sinds eind 2012 is ZSM in alle regio's operationeel, maar daarmee is het traject nog zeker niet afgerond. Het gaat om een grote verandering voor het OM, de ketenpartners en andere betrokken partijen: de politie, de advocatuur, de Reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming, Slachtofferhulp Nederland en de Rechtspraak. Ook het verder uitwerken van de behandeling van zaken op de ZSM-locatie en het verwijzen van zaken naar de veiligheidshuizen is nog een vraagstuk. Het is de bedoeling per 1 januari 2014 een bijgesteld landelijk model voor ZSM in het hele land in te voeren.

Doelstelling en resultaten

Rond de jaarwisseling was ZSM in alle arrondissementen operationeel: 2013 staat in het teken van de verdere implementatie, samen met de ketenpartners. De ZSM-werkwijze voor artikel 8 Wegenverkeerswet – rijden onder invloed – is sinds februari 2013 in het hele land geïmplementeerd. Dit wil zeggen dat al deze zaken via ZSM worden verwerkt. De werkwijze is in het kort dat de verbalisant contact opneemt met ZSM-hotline en daarmee de zaak bespreekt. Ligt de zaak onder de invorderingsgrens en is er geen sprake van recidive, dan gaat die naar het Centraal Justitiele Incassobureau (CJIB). Maar de verdachte kan ook direct betalen.

Dat gebeurt in zes procent van de gevallen. Zaken boven de invorderingsgrens of met recidive worden direct beoordeeld en krijgen binnen twintig minuten een afdoening in de vorm van dagvaardingen, OM-strafbeschikking of een OM-hoorzitting. De zaken worden door middel van een verkort proces-verbaal aangeleverd.

In het verslagjaar is circa 25 procent van de misdrijfzaken bij het OM ingestroomd bij ZSM-locaties. Het gaat dan in totaal om 61.500 zaken, waarbij voor 44.000 zaken een eerste beslissing is genomen volgens de ZSM-aanpak. De Centrale Verwerking OM (CVOM) behandelt alle artikel 8 Wegenverkeerswet-zaken (rijden onder invloed). In 2012 is deze werkwijze gefaseerd ingevoerd en zijn er 6.275 zaken direct afgedaan. 17.500 zaken zijn na de ZSM-intake overgedragen aan een parket. In bijna tachtig procent van de zaken vindt de beoordeling binnen zeven dagen plaats.

Bac: “Nu ZSM op elk parket in Nederland wordt toegepast, kunnen we onze voordeur voor veelvoorkomende-criminaliteitszaken volledig open zetten. Het ZSM-model is volwassen geworden en in heel Nederland operationeel. Dit betekent dat ZSM nu ons primaire selectiebureau en ingang is voor veelvoorkomende-criminaliteitszaken. We gaan dus in 2013 de vruchten plukken van het bouwen aan ZSM in de afgelopen jaren. En daar zie ik erg naar uit. Maar we bouwen in 2013 nog verder. Bijvoorbeeld aan de verbinding met de advocatuur en de veiligheidshuizen. ZSM is nooit klaar, we blijven ons ontwikkelen.”

Productie, HRM en bedrijfsvoering

- Stijging productie
- Voor het eerst meer strafbeschikkingen dan transacties
- Bureau Integriteit OM van start gegaan

De ambities van het OM volgen uit Perspectief op 2015 en het kabinetsprogramma Nederland Veiliger. Dat vraagt om een OM dat in de maatschappij en in de relevante netwerken aanwezig is. De ambitie is de kwaliteit en effectiviteit van de strafrechtelijke handhaving duurzaam te verhogen, in relatie met de ketenpartners en met de partners buiten de strafrechtsketen.

Het OM heeft als publieke organisatie de plicht om maximale value for money te leveren. Het optreden van het OM heeft alleen betekenis als de interventies zichtbaar, merkbaar en herkenbaar zijn. De ontwikkeling die het OM de komende jaren wil doormaken vraagt om innovatie en focus. Onze ambities realiseren we door de organisatie verder te flexibiliseren, een heroriëntatie door te voeren en de juiste investeringen te doen in mensen. Digitalisering van de zaaksverwerking, aandacht voor de kwaliteit van professionals en flexibiliteit in werkomgeving en huisvesting staan daarbij centraal. In 2012 is hiermee een start gemaakt.

Teruglopende beschikbare financiële middelen kunnen er echter toe leiden dat de vernieuwingen die het OM de komende jaren wil doorvoeren onder druk komen te staan. Afhankelijk van de beschikbare financiële kaders zal het OM de komende jaren in staat zijn om zijn ambities op het gebied van innovatie en focus verder door te voeren.

Productie

Het aantal afdoeningen van het OM in rechtbankzaken is verder gestegen naar 226.500 (+5,8%). Daarmee ligt dit aantal ook boven de oorspronkelijke prognose van het ministerie van Veiligheid en Justitie die voor 2012 uitging van minder dan 200.000 zaken. De stijging is met name gerealiseerd door meer afdoeningen van het OM zelf. Daarbij zijn in 2012 voor het eerst meer strafbeschikkingen dan transacties toegepast. We zien veelbelovende resultaten en stijgende volumes rond ZSM (zie daarvoor ook het hoofdstuk over lokale criminaliteit). In het verslagjaar is circa 25 procent van de misdrijfzaken bij het OM ingestroomd bij ZSM-locaties. Het gaat in totaal om 61.500 zaken, waarbij voor 44.000 zaken een eerste beslissing is genomen volgens de ZSM-aanpak. Bijna tachtig

procent van de zaken wordt binnen zeven dagen beoordeeld. Voor een succesvolle werkwijze van ZSM is het van belang dat de voorraden worden afgebouwd zodat snel en direct gehandeld kan worden.

Niet alleen bij rechtbankzaken, ook bij Mulderzaken (administratief-rechtelijke afdoening van lichtere verkeersdelicten) is sprake van een hogere uitstroom. Als betrokkenen het niet eens zijn met de boete die wordt opgelegd, kunnen zij bezwaar aantekenen bij de officier van justitie. Vorig jaar zetten aanmerkelijk meer mensen deze stap dan in 2011. Een belangrijke oorzaak voor deze stijging is gelegen in het grotere aantal boetes dat werd uitgeschreven. Dat heeft weer te maken met het grotere aantal uitgevoerde trajectcontroles op de (snel)wegen. Een andere belangrijke oorzaak is de 'vermuldering' van artikel 30-WAM-zaken: onverzekerd rijden. Deze overtredingen worden sinds medio 2011 ook administratiefrechtelijk afgedaan.

Het aantal afdoeningen in kantonzaken is fors gedaald. Dit komt enerzijds door het wegvallen van de art. 30-WAM-zaken. Anderzijds worden er minder zaken aangeleverd op het gebied van plaatselijke verordeningen en zwartrijden in het openbaar vervoer. Dat is deels een gevolg van de invoering van de strafbeschikking waardoor zaken rechtstreeks instromen bij het CJIB en op een later moment binnenkomen bij het OM (wanneer verzet wordt aangetekend of de inning van de boete mislukt). Daarnaast wordt meer prioriteit gegeven aan de aanpak van de prioritaire delicten zoals high impact crimes.

Productie	2012	2011	2010	2009	2008
Rechtbankzaken (misdrijven)					
Instroom	224.200	230.100	211.500	230.900	260.600
Uitstroom	226.500	214.000	208.700	254.800	254.500
<i>waarvan</i>					
> afdoeningen OM	117.900	98.500	89.100	116.000	114.800
> afdoeningen door de rechter	108.500	115.500	119.600	138.800	139.700
Kantonzaken (overtredingen)					
Instroom	125.400	171.800	199.100	212.000	238.000
Uitstroom	147.900	208.800	181.800	222.800	250.600
<i>waarvan</i>					
> afdoeningen OM	74.700	85.400	45.900	84.500	91.100
> afdoeningen door de rechter	73.100	123.400	135.900	138.300	159.600
Mulderzaken: uitstroom beroepen	376.800	281.400	313.400	360.200	329.500
Hoger beroep: uitstroom (totaal)	25.000	25.600	25.400	25.900	24.800

Personele bezetting in aantallen en fte (31-12-2012)	Fte	Aantal
Rijksambtenaren	3.977	4.390
Rechterlijk ambtenaren	790	816
Totaal OM	4.767	5.206

Integriteit en gedragscode OM

In 2012 is het Bureau Integriteit OM (BI-OM) van start gegaan. Het BI-OM is een landelijk expertisecentrum met een adviseerende, stimulerende en beheersende rol op het gebied van integriteit. Vanuit het BI-OM wordt geprobeerd het onderwerp integriteit in de volle breedte te belichten. Dit betekent vooral veel aandacht voor bewustwording, communicatie, bespreekbaarheid en een veilig werkklimaat. Een geloofwaardig integriteitsbeleid vraagt ook om adequaat, eenduidig en zichtbaar optreden als gedragingen duidelijk de norm overschrijden.

Onderdeel van het BI-OM is een pool van onderzoekers. Hierop kunnen OM-onderdelen een beroep doen om een (vermoedelijke) integriteitschending te onderzoeken. In de pool zitten acht collega's van verschillende OM-onderdelen, aangevuld met twee ervaren onderzoekers van de Rijksrecherche. In het najaar van 2012 is het eerste BI-OM-onderzoek gestart.

Verder is in 2012 de vernieuwde OM-gedragscode geïntroduceerd. In deze gedragscode draait het om vijf kernwaarden: professionaliteit, omgevingsgerichtheid, integriteit, openheid en zorgvuldigheid. Ook heeft elk OM-onderdeel inmiddels een of meer vertrouwenspersonen integriteit.

In 2012 zijn 49 vermoedens van integriteitschendingen gemeld, 41 hiervan zijn daadwerkelijk vastgesteld. Hierbij waren in totaal 39 collega's betrokken. De meeste integriteitschendingen hadden te maken met oneigenlijk gebruik van dienstmiddelen en de overschrijding van interne regels. Voorbeelden hiervan zijn het ongeoorloofd opnemen van verlof en ongewenst gebruik van internet of social media. Er is een stijging te zien van het aantal vermoedens en geconstateerde integriteitschendingen. De stijging is te verklaren uit de vergrote bewustwording rondom

integriteit. Daardoor worden incidenten eerder geregistreerd als integriteitschending. Verder is door de invoering – per 1 juli 2012 – van een interne meldingsplicht bij het BI-OM het zicht op (vermoedelijke) integriteitschendingen en de wijze van afhandeling daarvan verbeterd. De disciplinaire maatregelen die zijn genomen betreffen onder meer vijftien keer een schriftelijke berisping en vier keer een vermindering van vakantie-uren. In vier gevallen was sprake van voorwaardelijk strafontslag en in drie gevallen ging het om onvoorwaardelijk strafontslag.

Ziekteverzuim

Het gewogen gemiddelde ziekteverzuimpercentage (exclusief zwangerschap) was in 2012 voor het hele OM - exclusief Rijksrecherche - 5,2%. Dit percentage ligt boven het streefpercentage van 4,5%, maar is vergelijkbaar met het gemiddelde voor overheidsdiensten in 2012 (5,3%).

Klachten

In 2012 zijn bij het OM 543 klachten ingediend. Dit betekent een stijging ten opzichte van 2011 (471 klachten). Belangrijke redenen om te klagen waren de informatieverstrekking door het OM, het niet voortvarend optreden van het OM en de bejegening van verdachten, slachtoffers en anderen. Van de klachten die in het verslagjaar werden afgehandeld, zijn de meeste gegrond verklaard. Het vaakst gegrond verklaard werden klachten rond de informatieverstrekking en het onvoldoende voortvarend optreden.

Het OM blijft investeren in informele klachtafhandeling (bijvoorbeeld na registratie van de klacht het direct zoeken van telefonisch contact) en in het leren van gemaakte fouten.

Kerncijfers

Rechtbankzaken	2012	2011	2010	2009	2008
Instroom in eerste aanleg	224.200	230.100	211.500	230.900	260.600
<i>waarvan</i>					
› Meerderjarigen	197.700	200.300	179.200	193.000	217.400
› Minderjarigen	22.400	25.100	27.200	30.700	35.500
› % minderjarigen op totaal aantal natuurlijke personen	10,2%	11,1%	13,2%	13,7%	14,0%
<i>waarvan afkomstig van</i>					
› Regiopolitie	206.100	209.500	191.700	206.900	233.600
› Korps landelijke politiediensten	3.400	4.000	4.300	4.900	4.300
› Koninklijke marechaussee	5.300	5.600	5.500	5.700	6.000
› Bijzondere opsporingsdiensten/-ambtenaren	9.500	11.000	10.000	13.400	16.600
<i>waarvan</i>					
› Geweld tegen personen (inclusief seksueel geweld)	52.500	51.800	47.800	53.200	58.300
› % geweld	23,4%	22,5%	22,6%	23,0%	22,4%
- waarvan diefstal met geweld	5.100	5.200	4.700	5.000	4.600
› Vernieling en openbare orde	35.000	35.600	34.300	39.900	47.900
- waarvan openlijke geweldpleging	9.200	9.900	9.600	12.000	14.600
› Vermogensdelicten	69.700	71.000	62.500	66.100	71.200
› Drugsdelicten (Opiumwet)	17.200	16.600	14.400	16.900	18.700
- waarvan harddrugs	7.900	7.800	7.300	8.000	9.700
- waarvan softdrugs	9.800	9.400	7.600	9.500	9.700
› Wapens en munitie	7.500	7.300	6.500	6.800	7.100
› Verkeersmisdrijven (Wegenverkeerswet)	37.400	43.300	40.400	42.100	52.000
- waarvan rijden onder invloed	26.500	30.900	29.100	30.100	37.700
Uitstroom in eerste aanleg	226.500	214.000	208.700	254.800	254.500
<i>waarvan</i>					
› Afdoeningen OM (exclusief dagvaardingen)	117.900	98.500	89.100	116.000	114.800
<i>waarvan</i>					
- Onvoorwaardelijk sepot	37.200	30.200	23.700	31.000	31.000
- % onvoorwaardelijk sepot	16,4%	14,1%	11,4%	12,2%	12,2%
<i>waarvan</i>					
- Administratief sepot	1.700	1.600	1.600	3.400	3.000
- Technisch sepot	20.200	15.900	13.500	15.900	17.200
- Beleidssepot	15.200	12.700	8.700	11.800	10.800
› Strafbeschikking, transactie en voorwaardelijk sepot	76.300	63.700	60.300	76.400	71.900
<i>waarvan</i>					
- Strafbeschikking	43.900	22.500	10.700	3.900	0
- Transactie geldsom	14.200	24.900	30.300	46.000	44.700
- Overige transacties (waaronder OM-taakstraf)	9.200	9.700	13.500	19.800	20.400
- Voorwaardelijk sepot	9.000	6.600	5.900	6.700	6.800
› Voegen (ter berechting of ad informandum)	4.500	4.600	5.100	8.500	11.800
<i>waarvan</i>					
› Afdoeningen door de rechter	108.500	115.500	119.600	138.800	139.700
<i>waarvan</i>					
- Meervoudige kamer (inclusief economisch en militair)	15.100	14.200	13.700	13.700	14.000
- Politierechter (inclusief economisch en militair)	85.000	92.200	95.600	112.900	111.700
- Kinderrechter	8.400	9.200	10.200	12.300	14.000
Interventiepercentage	83%	85%	88%	87%	86%
Doorlooptijd: % afgedaan binnen 6 maanden na eerste verhoor	53%	50%	52%	53%	57%
Jeugdzaken					
› Interventiepercentage	83%	85%	86%	87%	87%
› Kalsbeeknormen (doorlooptijden)					
- Politie (eerste verhoor - ontvangst OM binnen 30 dagen)	75%	78%	80%	78%	74%
- OM (eerste verhoor - afdoening OM binnen 90 dagen)	72%	76%	81%	79%	79%
- ZM (eerste verhoor - eindvonnis binnen 180 dagen)	56%	58%	62%	62%	54%

Hoger beroep rechtbankzaken (ressortsparket)	2012	2011	2010	2009	2008
Instroom	16.600	16.500	16.800	17.700	16.300
<i>waarvan</i>					
> Jeugdzaken	900	1.000	900	900	900
> Klachten artikel 12 Strafvordering	2.500	2.400	2.400	2.300	2.100
Uitstroom	16.800	16.900	15.700	15.900	14.600
<i>waarvan</i>					
> Eindarresten	15.800	14.900	14.100	13.200	12.700
Kantonstrafzaken	2012	2011	2010	2009	2008
Instroom in eerste aanleg	125.400	171.800	199.100	212.000	238.000
<i>waarvan</i>					
> Verkeersovertredingen	46.900	49.800	44.800	60.900	73.200
> Motorrijtuigenverzekering (WAM)	9.600	22.500	56.800	37.000	47.900
> Plaatselijke verordeningen (waaronder APV)	24.400	32.900	34.900	47.300	49.400
> Openbaar vervoer (Wet personenvervoer)	14.200	28.900	23.600	25.500	25.800
> Wetboek van (militair) Strafrecht	11.700	16.000	20.600	25.200	26.800
> Vreemdelingenwet/-besluit	400	800	1.100	900	1.000
> Leerplichtwet	9.700	9.600	8.500	8.100	8.300
Uitstroom in eerste aanleg	147.900	208.800	181.800	222.800	250.600
<i>waarvan</i>					
> Afdoeningen OM (exclusief dagvaardingen)	74.700	85.400	45.900	84.500	91.100
<i>waarvan</i>					
- Onvoorwaardelijk sepot	18.500	18.900	18.100	37.500	25.600
- % onvoorwaardelijk sepot	12,5%	9,1%	10,0%	16,8%	10,2%
- Strafbeschikking, transactie en voorwaardelijk sepot	46.200	36.300	26.400	66.100	46.200
<i>waarvan</i>					
- Strafbeschikking	50.000	48.000	100	-	-
- Transactie geldsom	4.100	16.400	24.400	34.400	44.300
- Overige transacties (waaronder OM-taakstraf)	1.000	1.000	1.100	1.200	1.200
- Voorwaardelijk sepot	800	800	800	700	800
- Voegen (ter berechting of ad informandum)	300	400	1.400	10.600	19.200
<i>waarvan</i>					
> Afdoeningen door de kantonrechter	73.100	123.400	135.900	138.300	159.600
Interventiepercentage	86%	90%	82%	89%	85%
Doorlooptijd: % instroom - afdoening binnen 180 dagen	51%	52%	53%	57%	61%
Hoger beroep kantonzaken (ressortsparket)	2012	2011	2010	2009	2008
Instroom	3.900	4.300	4.100	4.500	5.300
Uitstroom	3.800	4.500	4.900	5.300	6.100
<i>waarvan</i>					
> Eindarresten	3.700	4.400	4.200	5.100	5.700
Administratieve beroepen (Mulderzaken)	2012	2011	2010	2009	2008
Instroom beroepen OM	382.300	304.800	322.400	351.400	343.400
Uitstroom beroepen OM	376.800	281.400	313.400	360.200	329.500
Ingestelde beroepen bij de kantonrechter	55.600	30.100	35.600	40.900	35.200
Hoger beroep Mulderzaken (Hof Leeuwarden)	2012	2011	2010	2009	2008
Instroom	1.600	2.000	2.100	2.500	2.900
Uitstroom	2.100	1.800	2.300	2.300	1.600

OPENBAAR MINISTERIE

Uitgave

Openbaar Ministerie
Postbus 20305
2500 EH Den Haag
www.om.nl

Redactie

HP Communicatie, Culemborg

Ontwerp en opmaak

Borghouts Design, Haarlem

Druk

DDPP Document Partners, Wormerveer

Mei 2013